Элим деб, юртим деб, ёниб яшаш керак

Туркистон

1925 йилдан чиқа бошлаган

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ ГАЗЕТАСИ

1997 йил 20 сентябр Шанба.
№ 73 (14465)

ЭЪТИРОФ

Биз Марказий Осиё мамлакатлари орасида Ўзбекистонга алоҳида эътибор қаратамиз. Чунки, биз Ўзбекистонни ушбу минтақадаги етакчи давлат, деб ҳисоблаймиз.

Романо ПРОДИ,
Италия Вазирлар Кенгаши Раиси

ТАШРИФ САМАРАЛИ БЎЛДИ

Аввал хабар қилинганидек, 17-18 сентябр кунлари Италия Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси Романо Проди расмий ташриф билан мамлакатимизда бўлди. Р.Продининг ташрифи Ўзбекистон билан Италия ўртасида тобора мустаҳкамланиб бораётган ҳар томонлама ҳамкорлик алоқаларининг янги босқичини бошлаб беради. Таъбир жоиз бўлса, буни мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро иқтисодий ҳамкорликнинг аниқ йўналишларга асосланган амалий босқичи, дейиш мумкин. Ташриф давомида мамлакатларимиз ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик, ўзаро сармояларни ҳимоялаш ва рағбатлантириш, шунингдек, банклараро ҳамкорлик, коммуникация, агросаноат соҳалари бўйича имзоланган ҳужжатлар Ўзбекистон билан Италия ўртасидаги алоқаларни янада кенгайтириш йўлида муҳим қадам бўлди.

18 сентябр куни «Дўрмон» қароргоҳида Италия Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси Романо Продини расмий кузатиш маросими бўлди. Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ва Италия Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси Романо Проди шоҳсупага кўтарилдилар. Ҳар икки мамлакат давлат мадҳиялари янгради. Ислом Каримов ва Романо Проди фахрий қоровул сафи олдидан ўтдилар. Шу билан Италия Вазирлар Кенгаши раиси ташрифининг расмий қисми ниҳоясига етди. Р.Проди Ўзбекистон Бош вазири Ў.Султонов ҳамроҳлигида кўҳна Самарқандга жўнаб кетди.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИДА БИРИНЧИ МАРТА

18 сентябр куни Чирчиқ ўқув марказида «Марказий Осиё батальони-97" кўп миллатли кучлар иштирокидаги машқларининг тантанали очилиш маросими бўлди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг «Марказий Осиё батальони-97" тинчлик ўрнатиш кучлари машқларининг иштирокчиларига табригини Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Б.Ғуломов ўқиб эшиттирди.

Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазири, генерал-полковник Р.Аҳмедов машқ иштирокчилари ва меҳмонларига табрик сўзлари билан мурожаат қилди.

Америка Қўшма Штатлари мудофаа вазири номидан машқ иштирокчиларини АҚШ мудофаа вазирининг ўринбосари Кэтрин Кэллахер самимий табриклади.

Ўзбекистон Республикаси давлат гимни янграйди. Сўнгра машқда иштирок этаётган мамлакатлар қуролли кучларининг бўлинмалари минбар олдидан тантанавор қадам ташлаб ўтади.

Десантчи жангчилар аэродром теграсини эгаллашга доир машқ вазифасини бажарадилар. Ўзбекистон Ҳарбий ҳаво кучларининг учувчилари машқ иштирокчилари ва меҳмонлари олдида олий пилотаж санъатини намойиш қиладилар.

НАТО мамлакатлари ва ҳамкор давлатларнинг «Марказий Осиё батальони-97" қўшма дала машқлари НАТОнинг «Тинчлик йўлидаги ҳамкорлик» дастури доирасида ўтказилмоқда. Машқларда Қозоғистон, Қирғизистон, Ўзбекистон, АҚШ, Туркия, Грузия, Россия ва Латвия қуролли кучларининг бў-линмалари иштирок этмоқ-да. Дания, Литва, Эстония, Украина ва Туркманистон қуролли кучларининг вакиллари кузатувчи сифатида иштирок этмоқда. Машқлардан кўзда тутилган мақсад тинчлик ўрнатиш операцияларини ўтказиш чоғида «Марказий Осиё батальони»нинг кўп мил-латли кучлар бўлинмалари билан ўзаро алоқаларини пишиқтиришдан иборат.

Режалаштирилаётган вазифалар орасида бир қанча мураккаб жанговар-машқ вазифаларини ишлаб чиқиш ҳам мавжуд. Инсонпарварлик юкларини етказиб бериш, гаровдагиларни озод қилиш, тинчлик ўрнатиш батальони жанговар техникаси ҳамда қуролларини ўрганиш ва бошқалар шулар жумласидандир.

Тантанали очилиш маросимида Ўзбекистон ташқи ишлар вазири А.Комилов, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси мудофаа ва хавфсизлик масалалари қўмитасининг раиси Б.Наимов, машқда иштирок этаётган мамлакатлар ҳарбий маҳкамаларининг раҳбарлари, бир қанча хорижий мамлакатларнинг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчилари, бошқа расмий кишилар иштирок этди.

/ЎзА/.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ТАШҚИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ ХАБАРИ

Шу йил 18 сентябр куни тушдан сўнг Ҳайратон шаҳри /Афғонистон Ислом давлати/ атрофида Афғонистондаги бир-бирига қарши курашаётган гуруҳлар ўртасида қуролли тўқнашувлар содир бўлди.

У ерда бўлиб ўтган уруш ҳаракатлари чоғида 1о та реактив снаряд Сурхондарё вилоятининг Термиз тумани ҳудудига тушиб портлади, оқибатда Ўзбекистон Республикасининг уч нафар фуқароси жароҳатланди.

Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ва Ташқи ишлар вазирлиги мазкур ҳодисанинг барча тафсилотларини аниқлаш ва бундай ҳоллар такрорланишига йўл қўймаслик учун зарур чораларни кўрмоқда.

ҚЎШИҚ АЙТИБ, ДИЛЛАРНИ ЧЕРТИБ...

Самарқанддай шаҳри азимда фестиваль кунлари қўшиқ билан куй, тинчлик билан дўстлик учрашди.

Фестивалдан сўнг, ҳар бир иштирокчи ва меҳмон кўҳна маскан билан кўнгилнинг бир нозик тори узилганисимон зўрға хайрлашди. Дилларга умидворлик каломини эшиттиргандагина таскинланишди. Зеро, 1999 йилда Шарқ халқларининг миллий куй-қўшиқлари яна Самарқандда учрашади.

ПЎЛАТ БУЛБУЛ ўғли, Озарбайжон Республикаси маданият вазири:

– Самарқанд менга азалдан қадрдон шаҳар. Бу юртда отам Булбул Мамедовнинг излари бор. Шунинг учун меҳру-муҳаббатим чексиз. Фестиваль жами қитъалар ўртасидаги дўстликни, бирадарликни мустаҳкамлади. Билишимча, Самарқандда 10 мингдан ортиқ озарбайжон яшаркан. Уларнинг тинч хотиржам яшаётганидан хурсанд бўлдим. Тўғриси, Самарқандда фаолият кўрсатаётган "Озарбайжон-Ўзбекистон" маданий марказининг олиб бораётган ишлари мени тўлқинлантирди. Озарбайжон халқининг миллий-маданий анъаналарини тиклаш ва ривожлантиришда марказнинг хизмати беқиёс экан.

ГИ ДОГА, ЮНЕСКО таркибидаги халқаро кенгаши бош котиби:

– Шарқ мусиқаси азалдан дунёни ўзига ром этиб келган. Куйнинг, қўшиқнинг юртида мусиқа фестивалининг ўтказилиши эса айни муддао. Мўъжизавий Самарқанд шаҳрида санъат аҳли бир-бирлари билан яқиндан танишдилар, мусиқа маданиятлари ҳақида кенгроқ тушунчалар олдилар.

Мен жуда кўп мамлакатларда ва анжуманларда қатнашганман, лекин ҳеч бири Самарқандчалик ҳайратлантирган эмас. Мусиқага монанд Регистоннинг гўзаллиги ҳамда сеҳри, раҳбариятнинг эътибори фестиваль ўтказиш учун энг муносиб маскан эканлигини исботлади.

ДО ХОНГ КУАН, Вьетнамнинг "Коан-Хо" фольклор-этнографик ансамбли бадиий раҳбари:

– Кўҳна ва навқирон Самарқанд шаҳрини афсонавий эртак шаҳри деб тасаввур қилардим. Келганимдан сўнг ростлигига ишонч ҳосил қилдим. Ҳатто тасаввуримдан зиёда ҳайратланарли. Биз, вьетнамликларни эртак-шаҳарнинг юраги бўлмиш Регистон мафтун этди. Келажакда ўзбекистонликлар билан маданий алоқаларни янада кенгайтирмоқчимиз.

Юртингизга яна ташриф буюриш нияти билан қайтмоқдаман.

АМРИДДИН БЕРДИМУРОДОВ, Ўзбекистон ФА археология иститути катта илмий ходими:

– Мусиқа бағоят қадимий илдизларга эга. Айниқса Самарқандда. Археологларимиз Суғдиёна-Самарқанд ҳудудидан энг қадимий чолғу асбоблари топганлар. Марказий Осиёда энг қадимги мусиқа асбоби-най Ургут туманидаги Мўминобод қишлоғидан топилди.

Қарангки, инсоният ҳали ёзувни кашф этмасдан аждодларимиз турли мусиқаларда ижод қилганлар, мусиқий достонлар яратганлар. Амир Темур ҳукумронлигида ҳам санъат юксак чўққига кўтарилган. Удий Самарқандий, Мавлоно пир Муҳаммад, Хўжа Абдуқодир Марогий, Дарвеш Аҳмадий, Қонуний, Девонаи Хисобий, Ҳофиз чангий каби мусиқа билимдонларини айтиб ўтишимиз мумкин.

"Шарқ тароналари" фестивали эса кўп минг йиллик мусиқамиз тарихини қайтаришга, уни замонавий оҳанглар билан ёритишга ёрдам беради.

ЛОРЕН ГРЕЙ, Сиэтл университети магистри, Америка ўзбек маданий маркази директори:

– Самарқанд шаҳри фақат ташқи қиёфада эмас, балки тарихан гўзалдир. Шарқнинг сеҳрини, жозибасини, санъатини ўзида жам эта олган. Мен самарқандликларга ҳавас қилдим. Бундай афсонавий юртда яшаш ҳаммага насиб этавермайди. Ўзбек халқи маданияти, қўшиқларини жуда хурмат қиламан. Миллий рақсларингизни ўрганишга бўлган интилишимни гапимнинг исботи деб биламан. Америкада Ўзбек миллий рақсларининг мухлислари кўп. "Шарқ тароналари" фестивалига уларнинг чексиз эҳтиромини олиб келдим.

ШАЗИЯ ХУШҚ, Покистон, хонанда:

"Шарқ тароналари" садоси

– Мен жуда кўп тилларда қўшиқ куйлаганман. Баъзида сўзларини тушунмасам-да ҳаяжон билан куйлайман. Аслида куй, қўшиқ инсонни эзгуликка чорлайди. Гўзал Самарқандда қўшиқ байрами ва унда куйлаш шарафига муяссар бўлганимда бошим осмонга етди. Бутун Шарқ халқларининг мусиқаси, қўшиқларини тинглаб бир олам завқ билан қайтаяпман. Мен Шарқ мусиқасини, хусусан ўзбек таронасини дунё тинглаётганидан хурсандман.

САБИНА ЯСМИН, хонанда, Бангладеш.

– Самарқанд ҳақида, умуман юртингиз ҳақида фақат эшитганман. Кўриб, ҳайратдан ёқа ушладим. Бу ерда тарих ва замонавийлик бир бутун. Мен бундай ажойиб биноларни ҳали ҳеч жойда учратмадим. Айтганимдек, Ўзбекистонда илк бўлишим. Шунгами маданиятига, миллий мусиқа ва қўшиқчиликка, маънавиятга эътибор қувонтирди. Сизларда ҳамма санъаткор бўлиб туғилса керак. Ўзбек рақсларини кўриб, қўшиқларини тинглаб шунга амин бўлдим.

ХОАН ТЛИ ХАИ ХУАН, Вьетнам, хонанда:

– Шунча қўшиқ куйлаб, Регистондагидек ҳаяжонланмаганман. Бундай халқаро миқёсдаги анжуманда биринчи иштирок этишим боиси бўлса керак. Фестивалда жуда катта совринлар қўйилди. Гап совринда эмас. Бу ерда диллар, юраклар, қалблар бирлашди. Таржимонга эҳтиёж қолмади. Ҳақиқий қўшиқ байрами бўлди.

АРШАД МАҲМУД, Покистон, хонанда:

– Биз тарихан боғланган халқлармиз. Мана бир исботи: сизлардаги "меъмор" сўзи бизда ҳам худди шундай аталади. Яна қанчалаб мисол келтириш мумкин. Фестиваль баҳона менда янги фикр туғилди. Келажакда шу ерга келиб мусиқа басталамоқчиман. Кейин сизнинг мусиқашуносларингизни Покистонга таклиф қилмоқчиман.

Анжуманнинг расмий муносабатлардан холи ўтиши санъаткорларни яна яқинлаштирди. Мен бу каби дийдорлашувларни тез-тез ўтказиб турилиши тарафдориман.

ГУЛИ ЧЕҲРА тайёрлади.

"Камолот" жамғармасида

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарорига кўра "Камолот" мукофоти таъсис этилганди. Бундан кўзланган асосий мақсад эса ёшларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш, уларнинг юртимиз келажаги йўлидаги меҳнати, билим сари интилиши, ташаббускорлиги, ғайрат-шижоатини қўллаб-қувватлаш ва илмий ҳамда ижодий изланишларини рағбатлантиришдан иборатдир.

Республика ёшларининг "Камолот" жамғармаси бошқаруви биносида мазкур мукофот совриндорларини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди. Унда тегишли вазирлик, ташкилот ва идора раҳбарлари, юртимизда фаолият кўрсатаётган хорижий ваколатхоналарнинг масъул ходимлари ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этишди. Ғолибларга Кўкрак нишони, Диплом ва пул мукофотини жамғарма раиси Ҳотам Абдураимов топшириб, жумладан шундай деди:

– Мамлакатимизда мукофотлар кам эмас. Лекин бизнинг истагимиз Ўзбекистоннинг буюк келажаги учун ўз куч-ғайрати, билими даражасини кундан-кунга ошираётган, тинимсиз меҳнат қилаётган ёшларимизни қўллаб-қувватлашдир. Совриндорларни аниқлаш мақсадида мукофот ҳайъати тузилди. Хусусан унинг таркибида Ўзбекистон Фанлар Академиясининг мухбир аъзоси Р.Мўминов, Фан ва техника Давлат қўмитаси бошқармаси бошлиғи М.Тошпўлатов, Тошкент Давлат юридик институти проректори М.Рустамбоев, Мудофаа вазирлигининг шахсий таркиб бўйича бошқарма зобити И.Иноятов, республика товар ишлаб чиқариш ва тадбиркорлар палатаси етакчи мутахассиси Б.Бадалхўжаевлар мунтазам иш олиб боришди.

Мукофотга номзодларни тавсия этиш ва аниқлаш юқорида номи зикр этилган идораларнинг мутахассислари ёрдамида амалга оширилиб, ҳуқуқ устуворлиги, ватанпарварлик, замонавий техника ва техник фанлар йўналишлари бўйича тўрт нафар ёшлар ғолиб деб топилди.

«ИШОНЧНИ ОҚЛАЙМИЗ»

Биз ҳам фурсатдан фойдаланиб уларни суҳбатга тортдик.

Гулчеҳра МАТКАРИМОВА, Тошкент Давлат юридик институтининг катта ўқитувчиси:

– Бизга топширилган мукофот зиммамизга фахрли масъулият юклайди. Аслида "Камолот" жамғармасига Президентимиз томонидан катта эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиляпти. Ушбу мукофотни ҳам мен энг аввало Президентимиз ва халқимиз томонидан билдирилган ишонч намунаси деб тушунаман. Ва ана шу ишончни оқлашга ҳаракат қиламан.

Музаффар ОДИЛОВ, ҳарбий қисм танк ротаси командири:

– Мен Гулчеҳра опанинг гапларига тўла қўшилган ҳолда Ўзбекистоннинг жаҳондаги мавқеи тобора ортиб боряпти, деб ҳеч иккиланмай айтишим мумкин. Президентимизнинг тинчлик ўрнатишга қаратилган изчил сиёсатлари натижасида юртимизнинг Марказий Осиё минтақасидаги осойишталик ва барқарорликни кафили сифатида мавқеи ҳам мустаҳкамланиб бормоқда. Шундай улуғ замин учун, унинг халқи учун хизмат қилиш киши қалбига шукуҳ ва ифтихор бағишлайди.

Леонид ЦОЙ, "Нурон ЛТД" фирмасининг бош директори:

– Менимча биз изланишдан тўхтамаслигимиз керак. Компьютер технологияси, бизнеси сифатини, сервис хизматини янада яхшироқ йўлга қўйишимиз, ёшларни бу борада хорижда илм олишларини таъминлашимиз, соҳани янада кенгайтириб, уни жаҳон андозалари даражасига олиб чиқишимиз зарур, деб ўйлайман.

Азиз ҚОСИМОВ, Самарқанд Давлат университетининг илмий ходими:

– Келгусида режаларим бисёр. Бу йил фан номзоди бўлдим. Илм изланишни, доимо ҳаракатда бўлишни талаб этади. Зеро ахборот технологиялари асри бўлиб қоладиган XXI асрга мамлакатимиз фан, техника, иқтисодиёт соҳаларида ҳамда маориф, маданият соҳасида ҳар томонлама мулоқотларни жуда фаол ривожлантириш учун яхши негизларга эга бўлган ҳолда киради. Шундай экан, юртимиз фани салоҳиятини, обрўсини жаҳон миқёсида яна бир пағона юқорига кўтариш биз ёшлар зиммасидадир.

Ғолибларни тақдирлаш маросимида ЮНЕСКОнинг республикамиздаги вакили жаноб Майкл Бари Лейн ҳам иштирок этаётгани боис у кишини суҳбатимизга жалб этдик:

– Авваламбор шуни таъкидлашим жоизки, бундай тадбирга таклиф этилганимдан беҳад мамнунман. Ўзбекистон ёшлари ҳақида жуда яхши фикрга эгаман. Булар менинг тасаввуримда ЮНЕСКОнинг "Камолот" жамғармаси билан ҳамкорликда ўтказган тадбирлари туфайли пайдо бўлган . Ёшлар муайян йўналишлар бўйича тақдирланишди, мазкур соҳалар ЮНЕСКО доирасида ҳам ўта муҳим аҳамият касб этган соҳалардир. Уларга келгуси ишларида фақат зафарлар тилаб қоламан!

Бугун Республика ёшларининг "Камолот" жамғармасининг фаолияти хусусида кўп ва хўб фикрлар билдириш мумкин. Йигит-қизларни ижтимоий ҳаёт, соғломлаштириш, меҳнат билан банд қилиш, уларни ватанпарварлик ҳамда умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш билан бирга ёшларнинг меҳнату изланишларини муносиб қадрлай биладиган жамғарма аксарият юртдошларимиз кўнглига йўл топа оляпти.

Ахир энг асосий жиҳат ҳам шунда-да!

Назокат УСМОНОВА, "Туркистон" мухбири

АҚШга ЎҚИШга

АҚШ ҳукумати "Озодликни қўллаб-қувватлаш фаолияти" дастурини эълон қилиш шарафига муяссардир. Бу дастур АҚШ ҳукумати томонидан моддий таъминланади. Бу халқаро мактаблар дастури бўлиб, ўзбекистонлик ўсмирлар АҚШ юқори синфларида ўқийдилар ва америкалик оилаларда яшайдилар. Бир йил давомидаги моддий харажатларни АҚШ ҳукумати ўз зиммасига олади. Танловда қатнашувчилардан қуйидагилар талаб қилинади:

- Ўзбекистон фуқароси бўлишлари керак;
- 1982 йил 1 январдан 1983 йил 15 июлгача бўлган даврда туғилганлар;
- охирги беш йил ичида АҚШда уч ойдан ортиқ яшамаганликлари;
- АҚШга бориш учун виза олишлари;
- инглиз тилида ёзишни ва оғзаки нутқни пухта билишлари шарт.

Ўзбекистонда 1- ва 2- танлов босқичлари қуйидаги вилоятлардаги марказларда белгиланган вақтда ўтказилади:

-Наманган ва Фарғона вилоятлари- Наманган шаҳрида 29-30 сентябрда;
-Андижон вилояти- Андижон шаҳрида 1-2 октябрда;
-Самарқанд, Жиззах, Қашқадарё вилоятлари- Самарқанд шаҳрида 6-7-8 октябрда;
-Бухоро, Сурхондарё, Навоий вилоятлари- Бухоро шаҳрида 9-10 октябрда;
-Қорақалпоғистон- Нукус шаҳрида 13-14 октябрда;
-Хоразм вилояти- Урганч шаҳрида 15-16 октябрда;
-Сирдарё ва Тошкент вилоятлари- Тошкент шаҳрида 20-21 октябрда;
-Тошкент шаҳри- Тошкент шаҳрида 22-23-24 октябрда.

Агар сиз танловнинг биринчи босқичида иштирок этишни истасангиз, Сизда қуйидаги ҳужжатлар бўлиши керак:

-туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома (асл нусха);
-3х4 хажмдаги бир дона фотосурат;
-қора ёки кўк рангли ручка, қалам ва учирғич.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Фурқат кўчаси, Республика ўқувчилар саройи, 5-хона, АКСЕЛС.

Телефонларимиз: (3712) 45-42-71, 45-49-54.

Бухоронинг 2500 йиллигига

Пётр I нинг махфий режаси

Тўртинчи мақола

Бекович-Черкасский гуруҳининг Хивадаги мағлубияти туфайли Петр I энди ўз диққатини Бухорога қаратди. Шунинг учун ҳам у Хонқули тўпчибоши элчилигига зўр эътибор беради. Рус подшоси Бухоро хони Хива ҳукмдори Шерғозихоннинг Бекович-Черкасский бошини унга юборганда элчига айтган гапларидан хабардор эди. Абулфайзхоннинг Шерғозини бу иши учун қоралагани ҳам унга аён бўлган эди. Шунинг учун ҳам Петр I Хонқули тўпчибоши орқали Абулфайзхоннинг Бухорога "идрокли одам"ни элчи қилиб юбориш тўғрисидаги илтимосига алоҳида эътибор билан қаради.

Чунки, Бухоро хони Абулфайзнинг Пётр 1 дан ўз элчисини юборишни илтимос қилиши рус ҳукуматининг манфаатларига тўла мос келар эди: Бухорога боришга ҳозирлик кўраётган Флорио Беневени элчилик жамоасининг тараддуди Абулфайзхон илтимосининг ижроси бўлиб кўринар эди.

Шунинг учун қимматбаҳо совға-саломлар билан сийланган бухоролик элчи Хонқули тўпчибоши ва савдогар Ҳасанбобо 1718 йилнинг мартида Петербургдан чиқиб, Аштархонга етиб келганларида, то Флорио Беневени келгунига қадар тутиб қолинди.

Рус подшоси Пётр 1 ҳузурида юқори лавозимда турган Ф.Беневени асли италиялик бўлиб, "форс ва турк тилларини яхши билар, ўзига топширилган элчилик вазифасини бажара оладиган даражада бой тажрибага эга" одам эди.

Ф.Беневени бошлиқ элчиларни жўнатиш билан шахсан Пётр 1 ҳамда унинг энг яқин ёрдамчилари: канцлер Г.Головкин ва унинг ўринбосари П.Шафировлар шуғулланганлиги учун Бухоро хони Абулфайзхон ҳам бу ташрифга ўта қизиқиш билан қаради.

Таркибида муҳандислар ва тилмоч бўлган бу гуруҳ 8 кишидан иборат бўлиб, ҳарбий соқчилари ҳам бор эди.

Флорио Беневени элчилигининг мақсад ва вазифалари 1718 йилнинг 13 июлда имзоланган махфий йўриқномада очиқ-ойдин кўрсатиб берилган эди.

Етти моддадан иборат ушбу йўриқномада Ф.Беневенига ўз сафари чоғида иқтисодий ва жуғрофий аҳамиятга молик ерларни бухороликларга сездирмасдан эслаб қолиш, Каспийга қуйиладиган катта-кичик дарёлар ва мавжуд кемалар, шаҳарлар ва истеҳкомлар ҳақида маълумот тўплаш топширилган эди.

Бу топшириқлар ичида унинг ҳам Бухорода Эрон элчиларига кўрсатиладиган даражада иззат-икром билан кутиб олинишига эришиши лозимлиги алоҳида уқтирилган эди.

Бундан ташқари, Ф.Беневени Бухоро хонлигининг қалъалари ва қўшинларининг умумий сони, армиясининг тузилиши ва аҳволи, бошқариш усули, Бухоронинг Эрон, Хива ва Туркия билан муносабатлари ҳақида батафсил маълумот тўплаши ҳамда Россия билан Бухоро давлати орасида савдо-сотиқни ривожлантиришда мавжуд имкониятларни аниқлаши билан бирга, Ўрта Осиё дарёларидаги олтинлар ҳақида маълумотлар тўплаши лозим эди.

Ф.Беневенига Бухоро хонига соқчилик учун рус гвардиясини таклиф этиш ва бу ишнинг осон кечиши учун, Хонқули тўпчибошининг кўнглини топиши алоҳида уқтирилган.

Рус подшоси Пётр 1 Ф.Беневенини Бухорога жўнатиб, хонликнинг иқтисодий, ҳарбий, фуқоролик, дипломатик ва жуғрофий масалалари ҳақида етарлича тасаввурга эга бўлмоқчи эди. Чунки, Россия учун хавф қудратли Усмонли турк давлати томонидан кутилган бўлиб, Туркиянинг Эрон ҳисобига янада кучайиши ва Ўрта Осиёга кириб бориши Россияни мушкул аҳволга солиб қўйиши эътиборга олинган эди.

Россиянинг Бухоро билан "дўстона" муносабатда бўлишга уриниши айни вақтда Хива билан бўлган муносабатларининг узилиши билан ҳам боғлиқ эди. Иккинчи томондан, Ф.Беневенига берилган йўриқнома бирмунча вақт олдин Эронга юборилган А.Волинскийнинг вазифаларига жуда ўхшар эди. Пётр 1 Бухоро ва Эронга ўз элчиларини юбориб, диққатини Шарққа қаратган ва бу ерларда Туркиянинг таъсирини йўқотиш пайида бўлди. Шу тариқа, керакли кўрсатмалар олган Ф.Беневени 1718 йилнинг 13 ноябрида Аштархонга етиб келди ва Хонқули тўпчибоши билан учрашди.

Ф.Беневени Бекович-Черкасский экспедициясининг ҳалокати туфайли Россия билан Хива муносабатларининг бузилганлиги боис, Бухорога боришда энг яқин бўлган Хива таъсиридаги йўлдан эмас, холисроқ бўлган Эрон орқали боришни таклиф этди. Чунки, биринчи йўлдан юргудек бўлса, бошига балолар ёғилиши эҳтимолидан ҳадиксирарди.

Ф.Беневени ўз ҳукуматига Хонқули тўпчибоши Абулфайзхондан Хива орқали юриш ҳақида кўрсатма олган бўлса-да, Бухорога Эрон орқали қайтишга рози бўлганини хабар қилди ва Эрон шоҳи номига берилган ишонч қоғозини олгач, 1719 йилнинг июн ойи охирларида йўлга чиқди.

Аммо, Россиянинг Ўрта Осиёга кириб келиши Эрон манфаатларига путур етказиши мумкин эди. Шунинг учун Ширвон хони Ф.Беневенининг эркин ҳаракат қилишига тўсқинлик қилди ва қандай мақсадларда келаётганлигини сўраб-суриштирди.

Эрон ҳукумати томонидан рус элчиларининг ўз чегараларида ушлаб турилиши Қазвиндаги ички ихтилофларнинг кучайиб кетиши ва Сафавийлар сулоласи охирги ҳукмдорлари ҳокимиятининг заифлашуви билан ҳам боғлиқ эди. Бунинг устига, рус ҳукуматининг вакили Дмитракий Петричис Ф.Беневенига Пётр 1 томонидан берилган ваколатноманинг ҳақиқийлигига шубҳа билдиради. Қалмоқлар хони Аюка жўнатган вакилнинг асир этилиши эса вазиятни янада чигаллаштирди. Эрон чегараларида узоқ қолиб кетишлари Хонқули тўпчибоши ва Ф.Беневени муносабатларига ҳам таъсир кўрсатмай қолмади. Хусусан, Хонқули тўпчибоши рус элчисидан унинг харажатларини ҳам ўз зиммасига олишни талаб этди. Акс ҳолда, Аштархонга қайтиб, ватанига Хива орқали бормоқчи эканлигини писанда қилади. Бухоро элчисининг бу эътирозида жон бор эди. Чунки, унга боғлиқ бўлмаган ҳолда чўзилиб кетаётган сафарда элчилик жамоасининг таъминоти қимматга тушаётган эди.

Ниҳоят, Ф.Беневени Эрон шоҳига яширин йўллар орқали юборишга муваффақ бўлган мактуб ва Бухоро хонининг илтимоси натижаси ўлароқ, 1720 йилнинг 10 августида Қазвинга боришга рухсат олинди. Октябр ойида Қазвинга, ноябрда эса Теҳронга етиб келган Ф.Беневени шоҳнинг бош вазири томонидан илиқ кутиб олинди. Мамлакатдаги ички низоларни ҳал этиш билан банд бўлган Эрон шоҳи Ф.Беневенини 12 декабрдагина қабул қилди. Рус элчиси Теҳронда Эрон шоҳи ва янги бош вазир томонидан яхши кутиб олинган бўлса-да, унинг Бухорога кетишига рухсат берилмади.

Мусулмон давлатлари ва хусусан, Шарқда катта нуфузга эга бўлган Туркия давлати ҳам кечаётган бу воқеаларга бефарқ қарай олмас эди. Шунинг учун Туркия ҳукумати рус элчиси Теҳрондалигида Дурий афанди бошлиқ элчилар гуруҳини жўнатди.

1673 йилда, бу воқеалардан анча бурун, Эрон ипакларининг Оврупага Россия орқали ўтиши ҳақида келишиб олинган эди. Туркия элчиси эса энди бу ипакларнинг Оврупага ўз мамлакати орқали ўтишини таъминлаш ниятида Теҳронга келган эди.

Дурий афанди Эрон бош вазири билан қилган суҳбатида рус элчиларига кўрсатилаётган илиқ мулозаматдан норозилигини ва уларга кўп ҳам эътибор бермаслик зарурлигини маслаҳат берди. Аслида, Туркия ҳукумати ҳам Россиядек, Эроннинг ички келишмовчиликлар туфайли заифлашганлигидан ўз мақсадлари йўлида фойдаланмоқчи эди. Шу тариқа ҳам Россия, ҳам Усмонли турк салтанати томонидан сиқувга олинган Эрон ҳукумати оғир вазиятга тушади. Лекин, Эроннинг Хива билан жуда ёмон муносабатда эканлиги ва шунинг учун шоҳнинг Россия билан ҳамкорликда Хивага юришни ўйлаётганлиги Ф.Беневенига қўл келди.

1721 йилнинг 23 апрелида Эрон шоҳининг шошилинч равишда Исфаҳонга кетаётганлигидан хабар топган Ф.Беневени у билан учрашиб ўзининг шаҳардан чиқишига рухсат олди. 25 май куни Теҳрондан йўлга чиққан Ф.Беневени гуруҳи 6 ноябрда Бухорога етиб келди. Ф.Беневени бошлиқ рус элчиларининг Бухорога келиши айрим маҳаллий зодагонларга ёқмади, улар руслар таъсирининг ортиши ўзларининг мавқеларига путур етказишидан хавфсирар эдилар.

Бу пайтда Бухоро хонлигида ўзаро уруш-жанжаллар авж олиб, мамлакатнинг бошқарув тизими анча заифлашган эди. Хонликда олий лавозим - оталиқ мансаби устида талашиб қилинган ҳаракатлар туфайли амалдорлар икки қарама-қарши гуруҳга ажралган эди.

Ф.Беневени элчилар жамоаси Бухорога келгач, орадан бир ой ўтар-ўтмас, Фарҳодбий оталиқ ўлдирилади ва унинг ўрнини Муҳаммад Ҳакимбий эгаллайди.

Бухородаги амалдорларнинг кўпчилиги Россияга қараганда Эрон билан яқин муносабатда бўлиш тарафдори эдилар. Шунинг учун улар орадан бир оз вақт ўтиб, Бухорога келган Эрон элчисини хоннинг Ф.Беневенидан олдин қабул қилишига эришмоқчи бўлдилар. Аммо, халқаро нуфузда Эрон Россия билан тенглаша олмаслигига ақли етган Абулфайзхон Ф.Беневенини аввал қабул қилди. Бухоро хони Абулфайзхон Россия салобатига керагидан ортиқ даражада ошкора ҳурмат билан қарар эдики, буни суъистеъмол қилган такаббур Ф.Беневени муқаддас шаҳарга азалда бўлганидек, пиёда-яёв эмас отда кирганида ҳам ўзини билиб-билмасликка олади.

Россия элчиси Ф.Беневени Бухорода 3 йилдан ошиқроқ турди. У Бухоро ва Хива давлатининг ички-ташқи сиёсати, иқтисоди, табиий бойликлари ҳақида қимматли маълумотлар тўплади. Бу ишларнинг ҳаммасини бажариш, табиийки, жуда қийин эди. Бунинг устига, амалдорларнинг кўпчилиги Беневенига нисбатан яхши муносабатда эмас эдилар. Шунинг учун Беневени ўзига хайрихоҳ бўлган ва ҳатто, хонга ҳам таъсир этиши мумкин бўлган Хўжа Улфат ёрдамидан фойдаланди.

Ф.Беневени Абулфайзхон билан яккама-якка учрашиб, Россиянинг ёрдамини таклиф этмоқчи эди. Аммо, Россия элчиси бу ниятига эриша олмади, чунки ўзи Россияга жуда катта умид билан қараса-да, хуфёна учрашув сарой амалдорларининг шубҳасига сабаб бўлиши мумкинлигидан чўчиган Абулфайзхон Беневени билан доимо бошқалар иштирокида суҳбатлашган. Ф.Беневени пихини ёрган дипломат бўлганидан, Абулфайзхон турли зодагон гуруҳларнинг ноғорасига ўйнайдиган қўғирчоқ хон бўлиб қолганлигини англаб етган эди.

Бухоро хони Абулфайз Хиванинг ички ишларига аралашиб, Шоҳ Темурни хон қилиб тайинлашни истар эди. Чунки, Абулфайз ўзининг сиёсатидан норози бўлган амирларнинг Шерғозихон билан яширинча тил бириктириб, Бухоро тахтига тажовуз қилишни кўзлаган фитналарини фош этган эди. 1721 йилда Шерғозихондан норози бўлган бир гуруҳ хиваликлар ёрдам сўраб, Бухорога келдилар ва илтимослари қондирилиб, бир неча марта Урганчга юриш уюштирилди. Аммо, бухороликлар ҳар сафар мағлуб бўлиб, чекиндилар. Уч йил давомида хонликда кечган бу воқеалар, табиийки, Ф.Беневенининг назаридан четда қолмади. У имкон топиб бу ҳақда Пётр 1 га маълумот жўнатиб, бунда асосий айбдор сифатида Хива хони Шерғозихонни кўрсатди ва мабодо, рус қўшинлари Хивага киргудек бўлса, Бухоро хони Абулфайзхон бундан хурсанд бўлишини маълум қилди.

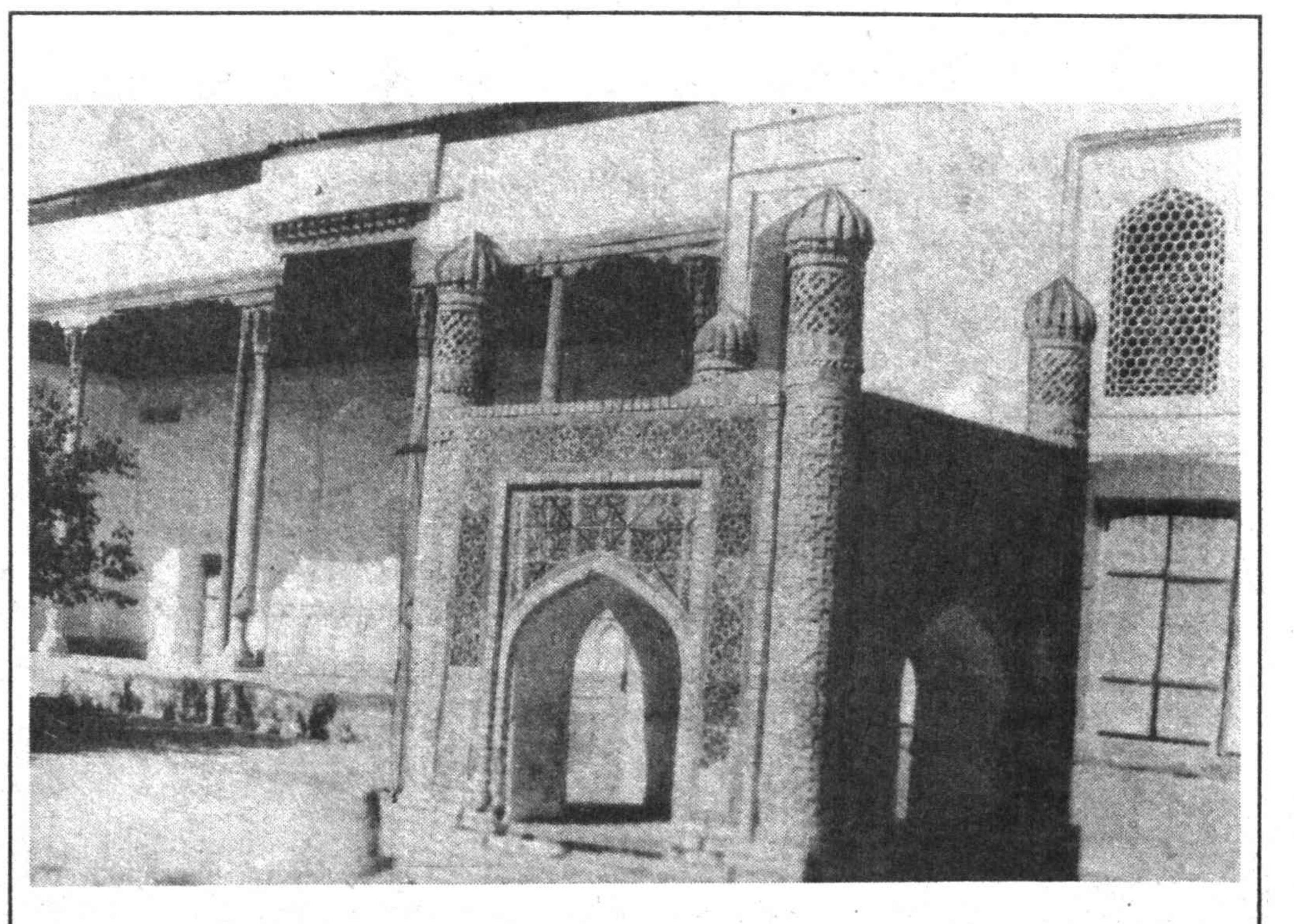

Бухоро. Баҳовуддин Нақшбандий зиёраттоҳи.

Шерғозихон эса қалмоқ ва нўғай савдогарларидан Россиянинг жанубга томон юришга ҳозирлик кўраётганини эшитгач, ваҳимага тушди ва Бухорога элчи жўнатиб, Хивага хавф солаётган кулфат эртага Бухоронинг бошига ҳам тушиши мумкинлиги сабаб, орадаги низони бартараф этиб, ярашиб, умумий душманга қарши биргалашиб курашишни таклиф қилди. Аммо, унинг элчилари Абулфайзхонни ўз таклифларига кўндира олмадилар.

Шерғозихон айни вақтда Бухорода турган Россия элчиси Ф.Беневенига ҳам ўз кишиларини юбориб, ватанига Хива орқали қайтишни таклиф этди.

Бухоро хони Абулфайзхон бу пайтда Эрон билан ҳам мунтазам алоқада бўлди. Эрон ҳукумати Абулфайзхоннинг адоватини яхши билгани боис, ўзларига мухолиф бўлган Хивага қарши биргалашиб жанг қилишни таклиф қиларди.

Хонликдаги вазиятни чуқур таҳлил қилган Ф.Беневени Бухоро салтанатининг беқарорлиги туфайли ва айниқса, ички ихтилофлар уни босиб олишни осонлаштиради, деган хулосага келади. У ўзининг яна бир махфий вазифаси-мамлакатнинг олтин заҳиралари билан ҳам қизиқиб, керакли маълумотларни тўплади. Ф.Беневенининг одамлари унга Бадахшон воҳасининг олтин, кумуш ва айниқса, лаъл каби қимматбаҳо тошларга бойлигини хабар қилишган эди.

Бухорога келган илк кунларидаёқ бу ердаги кучларнинг ҳокимият учун курашини хабар қилиб, Пётр 1 дан Россияга қайтишига рухсат сўраган Ф.Беневени вазият ўзи учун ҳам қийинлашаётганлигини, жосуслиги фош этилгудек бўлса, Б.Черкасский каби аёвсиз жазоланиши муқаррарлигини тушуна бошлади.

* * *

Беневени Бухорода кенг кўламда жосуслик ишларини олиб борди. Хонликнинг аҳволи, иқтисоди, сиёсати ва ҳарбий қувватига доир маълумотлар тўплади. У 1722 йилда Пётр I га йўллаган ахборотида Хонқули тўпчибоши уни "рус жосуси" деб овоза қилгани ҳақида ёзгани қизиқ. Беневени ўз ахборотида Россияда иззат-ҳурмат кўрган Хонқули Бухорода унга қарши кайфият уйғотганини билдирган. Элчилик мақомидан айғоқчилик мақсадида фойдаланган Беневени Бухородан Хивага кўчишга мажбур бўлади. Бу ерда ҳам жосуслик билан шуғулланган Флорио Беневени подшога мунтазам ахборотлар йўллаб туради. Бу маълумотлар рус подшосининг ислом дунёсига қизиқишини оширади. Пётр I узоқ йиллар давомида Туркия султони саройида хизмат қилган Молдавия ҳукмдори Дмитрий Кантемирга Шарқ давлатлари тарихига бағишланган асар ёзишни буюради. Кантемир эса бу китобда Россияни империя, Пётрни эса император деб эълон қилиб 1722 йили ёзиб туғаллайди. "Тизим китоби ёки Муҳаммад дини аҳволи" деб номланган бу асар Россия ҳукуматининг келгуси истилочилик дастурига асос бўлади.

Россия императори Пётр I Хонқули тўпчибоши ҳикояси, Кантемирнинг асари ва Беневени ахборотларидан ислом дини аҳамиятини англаб олади ва ундан империя манфаатлари йўлида фойдаланишдек махфий режа тузади. Бу режага кўра империя таркибидаги мусулмон ўлкаларида ислом уламолари насроний руҳонийларга қараганда ҳам катта ҳуқуқ ва имтиёзларга эга бўлиши лозим эди. Узоқни кўзлаб ишланган Пётр I режасида ўзбек хонликларини тобе қилиш учун қирғиз-қозоқ даштларида рус таъсирини кучайтириш алоҳида ўрин эгаллади.

Бу вақтда, яъни XVIII асрнинг биринчи чорагида кўчманчи қозоқлар Ёйиқ дарёси ва Каспий денгизидан Хива хонлиги чегарасигача бўлган улкан ҳудудда катта, ўрта ва кичик жузга бўлинган ҳолда истиқомат қилар эдилар. Шу ҳудудда яшаган қалмоқлар тез-тез қозоқлар билан тўқнашиб туришган. Қалмоқлар руслар сингари қозоқ қабилаларига ҳужумлар қилишган. Улар аста-секин қудратли русларга нисбатан ўзларини анча заиф эканликларини сезиб, кучли дўст паноҳига муҳтожлик сеза бошлашади. Қозоқ қабилаларининг заифлашувига сабаб бўлган қалмоқ хони Аюка хон 1690 йилда Сизайн хон ва кейин Муҳаммад Солиҳ исмли элчиларини Истанбулга жўнатиб, Туркия давлати ҳомийлигига ўтиш истагини билдирган эди. 1710 йилга келиб, Аюка хон Паҳлавонқул деган бошқа бир элчисини Истанбулга жўнатиб, "Москвага душман бўлган бошқирдлар билан келишдик, энди русларга қарши биргаликда жанг қиламиз", деган эди.

Қалмоқларнинг Истанбулга элчилар жўнатаётганликларидан хабар топган қозоқлар сардори Ғоиб Муҳаммадхон 1713 йилда Сайид Муҳаммад Қулибекни Истанбулга жўнатиб, Аюкани руслар билан тил бириктирганликда айблади. "Аюка исломга хоинлик қилиб, Москва билан бирлашди ва мусулмонлар устига юрди. Шунда мен қалмоқ малъуни устига икки марта юриш қилиб, уларни жазоладим... Биродарим - Қрим хонининг ҳам шундай ҳаракат қилишини илтимос қиламан".

Туркиядан ёрдам сўраб, мақсадига эришолмаган қозоқларга 1723 йилдаги очарчилик жуда қимматга тушди. Улар ночор вазиятда ташқаридан ёрдам кутдилар. Қозоқларнинг кичик жузи оқсоқоли Абулхайрхон 1730 йилга келиб Россия давлатига мурожаат қилиб, ўз жузини Россия паноҳига олинишини сўради. Кичик жуздаги ва бошқа жузнинг айрим зодагонларининг қаршилигига қарамай, кичик жуз 1732 йилда Россия империяси ҳимоясига ўтди ва Абулхайрхон саҳро орқали Ўрта Осиёга ўтадиган ва у ердан қайтадиган рус савдо карвонларини талончилик ҳужумларидан ҳимоя қилишни ўз зиммасига олди. Абулхайрхон бошлиқ кичик жузнинг Россия тобелигига ўтиши билан рус ҳукуматининг Ўрта Осиё томон ҳаракат қилиши учун қулай имконият юзага келди ва Россия 1734 йилда Абулхайрхоннинг икки йил бурунги илтимосининг бажарилишини ёқлаган И. Кирилловни Бухорога жўнатди.

И.Кириллов 1735 йилнинг августида Оренбург шаҳрига асос солди. Кейинчалик Сакмари ва Ёйиқ дарёларининг туташган жойида қурилган қалъа Оренбург деб, эски Оренбург эса Орск деб атала бошланди. Бу жой ўзбек хонликлари билан Россия ўртасидаги дипломатик ва савдо алоқаларида таянч нуқта вазифасини ўтади.

Ўзбек савдогарлари Волгабўйи, Оролбўйи ва Ғарбий Сибир аҳолиси билан савдо-сотиқ олиб боришда татар ва бошқирдлардан унумли фойдаланишган. Дин бирлиги ва тиллар яқинлиги туфайли тижорат бобида улар ўзаро келишиб иш тутишган.

Россия ҳукумати ўзининг мустабидлик манфаатлари йўлида ўзбек хонликларининг савдогарлари фаолиятини чеклаб қўйишдан ҳам тоймаган. Бундан ташқари Россия Ўрта Осиёга стратегик хом ашё бўлган металларни, улардан ишланган буюмларни савдога чиқаришни таъқиқлаган. Бундай сиёсатдан норозилик Бухоро ва Хива хонларининг Россияга юборган элчилари фаолиятида яққол акс этган. Улар рус савдогарлари ўзбек хонликларида эркин савдо қилаётганларини эслатиб, шундай шароит ўзбек савдогарларига ҳам яратилиши кераклигини Россия ҳукумати олдига қўйишган.

Ҳамдам СОДИҚОВ,
тарих фанлари доктори

Замондош қиёфасига чизги

ДЎСТГА МАКТУБ

Сен оддий кунларнинг бирида туғилгансан. Онанг этагидан тутиб илк бора кўчага чиққанингда қандайдир қувонч, севинч билан чопқиллаб кетгансан. Ўзингдан катта ё кичик, тенгқур болаларга қўшилиб ўйнаганингда қишлоғинг кўчасидан чанг-тупроққа беланиб ўтганинг, сўнг кимнингдир боғ- ҳовлиси девори устидан осилиб тушган бир жуфт шохдан олма узиб олган кезларингда ўйлаганмидинг-бу жойлар бир умрга қадрдон бўлиб қолишини. Йўқ, хаёлингга келмагандир. Ёз кунлари эрта тонгда катталардай қўлингга хивич олиб мол подасини ҳайдаб ўтганингда ҳам, дала бошидан лойқаланиб оқиб ўтган анҳорда чўмилаётганингда хам ўйламагансан. Кўнглингда фақат болалик завқи, қувончи хукмрон эди холос.

Хозир эса шаҳарда- ўқишдасан.

Тасаввур қиламан. Оқшом чоғи. Дарс тайёрлаб ўтирибсан. Ногаҳон китобдан бош кўтарасану деразадан ташқарига қарайсан. Сен турган уй тепа қаватли, юқорида бўлгани учун, бу ердан бутун шаҳар кафтдагидай кўринади. Бошинг узра юлдузлар шодаси. Пастда эса чироқлар милтирайди. Улар турли туман. Сукунат эса тобора сингиб, кўнглингга алланечук таъсир эта бошлайди. Шу тобда қишлоғингнинг тупроқли кўчалари, мол подалари, кейин катта ариқ бўйида комбайнини юваётган аканг кўз олдингдан ўтган бўлса ажабмас.

Укажон, ўқи. Бизга энди сендай ўқимишлилар, олим мутахассислар керак. Илмлилар зарур. Бир кафт тупроқ қадрига етиб ундан мисқоллаб эмас, ботмонлаб хосил ола биладиган ўқимишли деҳқонлар бўлса, оғиримиз енгил бўлади.

Биз ишлаяпмиз. Ишлаяпмизу, пахтачилик хўжалигида тер тўкиб, эвазига турли туман дарду балоларга учраганларни қўя турайлигу, ўзимизнинг зангиоталиклар эртаю кеч ишлаб косаси оқармаганди. "Бер-бер"дан оғзи бўшамаган ўша вақтлардаги хукуматнинг биз қишлоқликлар туз-насибаси ҳисобига план бажарганликларини ким билмасди, дейсан? Энди мана Аллоҳга беадад шукурлар бўлсин, ўз-ўзимизга эгалик қиламиз. Юқоридан ҳеч ким"уни эмас, буни эк", «режани шунчага бажарасан» демайди. Ўзимиз белгилаймиз.

Нафсамбирини айтганда бизнинг "Эркин" илмий ишлаб чиқариш уруғчилик фирмамиз Зангиота туманида унчалик катта эмас. Ўртача. Бор-йўғи 700 гектар ери бор. Бир ёғи шаҳарга туташ. Иккинчи томони темирйўлга. Ҳайдаладиган ер эса 600 гектардан иборат.

Суратда: (чапдан иккинчи) фирма Бош директори Фатхулла Саидов ходимлари билан.

Ўтган йили 28 миллион сўмлик даромад қилибмиз. Шунинг 7 миллиони соф даромадимиз. Энди ўзинг ўйлаб кўр: ҳозирги ўтиш даврида даромад топиш ўрнига харажатига куйиб қолаётганлар қанчаю, маҳсулотини сотолмай ариққа оқизаётганлар қанча?!

Бизда эса ўсиш. Тағин илмий асосда. Кулма. Лофни ўқиётганим йўқ. 170 гектар буғдойзордан 628 тонна дон олдик. Маккамизга-ку гап йўқ. Бир йилда икки марта хосил олинди. Натижада чорва моллари қишлиги керагидан ортиқ ғамланди.

Укажон, ўзингга маълум фирмамиз уруғлик ва ғаллачилик, қисман узумчиликдан ташқари чорвачилик билан ҳам шуғулланади. Ҳозир Акмал Раҳмедов бош зоотехниклик қилаётган фермада қора-ола зотли қорамоллар сони 821 бошга етди. Шундан 270 бош соғин сигир. Ишлар тўла механизация зиммасида. Йилига 40 тонна гўшт, 800 тонна сут топширилади. Асосий буюртмачиларимиз болалар боғчалари ва ўрта мактаблар. Аввал болаларни, ортса аҳолини таъминлаймиз. Яқинда директоримиз мустақиллик байрами муносабати билан бош агроном Олимжон Нурматовни, бригадирлардан Жўра Бердиев билан Рахимхўжа Гадойхўжаевни, комбайнчи Акбар Омонов, молбоқарлар Мавлон Қорабоев, Тойиржон Омоновларни мукофотлаб раҳматнома билдирди. Ахир шундай йигитларнинг меҳнати эвазига фирмамиз туманда олдинги ўринга чиқиб олган эди-да! Ишониш қийин-а! Ўз кўзинг билан кўрсанг ишонасан. Бир сўми икки сўм бўлмай синганлар ўзидан кўрсин. Биз ишимизни равон йўлга қўйиб олганмиз. Мана қишлоғимиз обод бўлаяпти. Ўз пулимизга. Қахрамон қишлоғида янги ўқув йили олдидан 360 ўринли мактаб биноси ишга туширилди. Яна биттаси қурилмоқда. Уч километрлик газ қувури ўтказилди. Ичимлик сув қувурлари бор. Техникалар сотиб олдик. Буларнинг хаммаси ўзимиз- хўжалик даромади ҳисобидан.

Ҳозир турмуш ёмон эмас. Бир кишининг ўртача ойлик маоши 10 минг сўмни ташкил этади. Бепул гўшт, сут берилади. Моддий ёрдам кўрсатилади. Кўп болалиларга қўшимча томорқа ер ажратилган. Кўрдинг, бизда аввало ҳамма нарса ишлаётган инсонга-деҳқонга ажратилган.

Келгусида ҳосилдорликни ошириш ниятимиз бор. Ахир буғдой кўп бўлса, нон сероб, дастурхон неъмати арзон, тўкинчилик бўлади. Шундай эмасми, укажон!

Майли. Шу ерда хатимни мухтасар этаман. Хадемай тонг ҳам отиб қолади. Эртага қиладиган ишларим кўп... Кузги буғдойнинг ҳаракатидамиз. Бир ёқда меҳмон кутяпмиз. "Эркин" илмий ишлаб чиқариш уруғчилик фирмаси иш тажрибасини ўргангани мухбирлар келишаркан. Иложи бўлса хатимни ўшалардан бериб юбораман. Вақт топиб жавоб ёзарсан.Ҳозирча хайр, дея аканг Илҳом".

Хатни газетада эълон қилувчи

Нурилла АЛИМОВ,
журналист.

Иқтидорлилар-юрт бахти

Қуёш ҳар куни субҳи содиқдан дунё юзига ёруғлик бахш этиш билан-да қаноатланмайди. Осмону фалак билан туташган чўққиларни ҳам ортда қолдириб, дақиқалар сайин юксакликка интилиб боради. Замин унинг парвози шуълаларидан янада кўпроқ нур эмади. Улкан мақсадларни кўнгилга жо этиб, унга эришиш йўлида ҳаракатдан, изланишдан толмайдиган кишиларни қуёшга ўхшаттинг келади.

МУҲАММАДЖОН АНГЛИЯДА ЎҚИЙДИ

Чортоқлик Муҳаммаджон Ҳайдаров ҳам ана шундайлардан. У ўзи ўсиб-улғайган қадрдон қишлоғи-Ласкидондаги мактабнинг тўққизинчи синфини битиргач, 10-11 синфларда Чортоқ шаҳридаги биринчи ўрта мактабнинг махсус синфида сабоқ олди. Ўша пайтлар ундаги иқтидорни сезган муаллимлар хорижий тиллар билан кўпроқ шуғуллан, дея маслаҳат беришди. Муҳаммаджон устозлар пандига амал қилиб, инглиз тилини мустақил ўрганиш ҳаракатига тушди. Дарслар билангина қаноатланиб қолмай, дарсдан сўнг қўшни 2-мактабга бориб муаллима Мунаввар Мусабоевадан қўшимча сабоқлар олгани, мактабни тамомлагач, Наманган давлат дорилфунуни қошидаги тил ўргатиш марказида инглиз тилини мустаҳкам эгаллаш йўлида чеккан заҳматлари унга омад эшигини очди. 1994 йил тест синовидан 223 балл тўплаб, Муҳаммаджон Наманган давлат дорилфунунининг инглиз тили факультети талабаси бўлди...

Изланганга толе ёр, деганларидек, тиниб-тинчимас иқтидорли йигитнинг муваффақияти давомий бўлди. Ва ниҳоят, шу йилнинг баҳорида иқтидорли ёшларни чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш "Умид" жамғармаси томонидан ўтказилган танловда ўзининг билимли эканлигини яна бир бор исбот этган Муҳаммаджонни Англиядаги Бирмингем университети талабаликка қабул қилди.

– Тошкентда танловдан ўтган ёшларга Президент совғаларини, гувоҳномаларни топширишга бағишланган тантана бўлди. Турли вазирликлар, чет давлатлар элчихоналарининг вакиллари иштирок этган йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Бош Вазирининг ўринбосари Дилбар Ғуломова сўз олиб, Президентимиз табригини ўқиб бераётганида, келажакда халқимиз номини дунёга танитадиган қобил фарзандларни тарбиялаганингиз учун минг ташаккур, дея ота-оналарга миннатдорчилик изҳор этганида кўзларимда ёш қалқиди,-дейди Муҳаммаджоннинг онаси Ҳовахон опа.

Исроил ЮСУПОВ,
Чортоқ.

ДУШАНБА, 22

I

Телетомошабинлар диққатига! Профилактика муносабати билан 22 сентябрь, душанба куни ЎзТВ I кўрсатувлари соат 6.30 дан 14.05 гача ЎзТВ III канали орқали намойиш этилади.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Топилмалар идораси». Мультфильм. 1-фильм.
18.20 Бухоро — 2500. «Тарихингдур бир жаҳон...»
18.40 «Олам ва одам».
19.00 «Шарқ тароналари». 4-кўрсатув.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 23.45 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 Биржа ва банк хабарлари.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Сиёсат оламида».
21.30 «Барҳаёт наволар». Ака-ука Шожалиловлар.
22.05 ЎзТВ хазинасидан. Абдурауф Фитрат. «Абулфайзхон». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.
23.50 «Ахборот».
00.15 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Пахтакор» (Тошкент)—«Зарафшон» (Навоий). Ёзиб олинган.
01.00—01.05 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Спорт қитъаси».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Шимпанзе суперагенти». Телесериал.
20.30 «Ахборот».
20.55 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.10 «Кинонигоҳ».
22.00 Кундалик.
22.10 «Туризм ҳақида».
22.30 «Спорт қитъаси».
23.30 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.20—00.30 Кундалик.

III

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.30 «Ҳафтанома».

*

8.30 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Ўзбекистон қанотлари».
8.45 «Жаҳон киноси юлдузлари».
9.05 «Кино янгиликлари».
9.15 «Кетмас давлат берсин». Публицистик кўрсатув.
9.45 «Гулғунчалар».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар
10.05 «Озод ва обод юрт».
10.25 «КИМ». Бадиий фильм.
12.40 Ўзбекистон телерадиокомпанияси эстрада-симфоник оркестрининг концерти.
13.05 «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
13.30 — 14.00 «Телевизион миниатюралар театри».

*

17.15 Янгиликлар.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
17.20 — 20.35**

*

20.35 Эълонлар.
20.40 «Поногеи»нинг ўғирланиши». Бадиий фильм. 1-серия (Молдова).

*

**Россия давлат телевидениеси.
21.45 — 22.10**

*

22.10 «Кругозор». Тележурнал.
22.40 — 23.00 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 21.55 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Умид».
19.55 «Жаҳон».
20.15 «Авторейд».
20.25 «Спорт-тайм».
20.55 «Ракурс».
21.25 «Фариштам».
22.00 «Долзарб репортаж».
22.30 Кинематограф. «Улкан муваффақият». Телесериал.
23.15 «Гўзаллик ва мангулик».
23.35 — 23.45 «Хайрли тун!».

РЖТ

17.20 «Тақдир исмли қиз». Сериал. 18.10 «Тиғиз пайт». 18.35 «Куйини топинг». Телеўйин. 19.00 Душанба куни Познер билан. «Ниқобдаги киши» дастури. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Время». 21.45 «Вести».

СЕШАНБА, 23

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Шарқ тароналари». 4-кўрсатув.
8.50 Биржа ва банк хабарлари.
9.05 «Олам ва одам».
9.25 «Барҳаёт наволар». Ака-ука Шожалиловлар.
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Ҳамкорлик риштлари».

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари.
11.00 Инглиз тили.
11.30 Тасвирий санъат.

*

12.00 ЎзТВ экранида биринчи марта. Ҳ.Дўстмуҳаммад. «Жаҳолат». Видеофильм.
13.20 «Фил полвон оғриб қолди». Мультфильм.
13.30—14.00 «Сиёсат оламида».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Барҳаёт умр».
18.25 «Қулупнай ёмғири». Мультфильм.
18.35 «Ҳазрати Инсон».
19.00 «Мадҳингни куйлайман, Ватан». Концерт.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 23.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Автоолам».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Буюк келажак сари».
21.20 Хива—2500. «Хоразм наволари».
21.50 «Пардали гап».
22.25 Газета саҳифаларида...
22.40 Футбол. Ўзбекистон чемпионати. «Навбаҳор» (Наманган) — «Дўстлик» (Тошкент вилояти). Ёзиб олинган.
23.30 «Ахборот».
23.55 «Умрбоқий тароналар»
00.15—00.20 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Палитра».
18.50 «Дойче Велле» тақдим этади...»
19.10 «Нафис мажлислар».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Шимпанзе суперагенти». Телесериал.
20.30 «Ахборот».
21.00 «ХИФ».
21.20 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.30 Кинонигоҳ. «Инспектор «Морс». 8-серия.
23.15 Кундалик.
23.25 «Авлодимиз».
23.40 «Акс».
24.00—00.10 Кундалик.

III

17.15 Янгиликлар.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
6.30 — 8.00**

* * *

17.20 — 20.35

*

20.35 «Поногеи»нинг ўғирланиши». Бадиий фильм. 2-серия.

*

**Россия давлат телевидениеси.
21.40 — 22.05**

*

22.05 Эълонлар.
22.10—22.30 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 Кўрсатувлар тартиби.
18.50 «Сен ҳақингда ва сен учун». Ахборот-дам олиш дастури.
19.05, 23.00 Эълонлар.
19.10 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.55 «Дунё эшиги». Саудия Арабистони миллий байрами.
20.15 «Янги иқтисод».
20.30 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
21.00 «Уйингоҳ».
21.30 «Эл эъзози». Академик Воҳидов.
22.00 «Моҳир».
22.30 «Америкага назар».
23.05 Кинематограф. «Улкан муваффақият». Телесериал.
23.50 — 24.00 «Хайрли тун!».

РЖТ

6.00 «Хайрли тонг!».

***

17.20 «Тақдир исмли қиз». Сериал. 18.10 «Тиғиз пайт». 18.35 «Куйини топинг». Телеўйин. 19.00 «Мавзу». 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Время». 21.40 «Вести».

ЧОРШАНБА, 24

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Мадҳингни куйлайман, Ватан». Концерт.
8.50 «Бармоқлар сеҳри».
9.15 «Қишлоқ стадионларида».
9.35 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Бахтим, сени куйлайман».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «НОУ-ХАУ». Янги технологиялар ҳақида.

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Янги алифбони ўрганамиз.
11.00 «Сиҳат-саломатлик» почтасидан.

*

11.25 «Ўғил бола гап». Бадиий фильм.
12.55 «Пардали гап».
13.30—14.00 «Соз сеҳри». Мусиқий кўрсатув.

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Топилмалар идораси». Мультфильм. 2-фильм.
18.20 «Бу ёруғ оламда Ватан битта дур...»
18.25 Жамоат ташкилотлари: «Маслак ва мақсад».
18.45 «Исмлар тарихи».
19.00 «Шарқ тароналари». 5-кўрсатув.
19.25, 19.50, 20.25, 20.55, 23.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Нуқтаи назар».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Иқтисодиёт чорраҳаларида».
21.20 ЮНЕСКО. «Жаҳон хотираси» лойиҳасининг Халқаро маслаҳат кенгаши учрашуви олдидан. «Хазина».
21.40 Бир кулишайлик. «Ғаройиб ов».
22.05 Бухоро—2500. «Бухорои Шариф».
22.30 «Вазият». Публицистик курсатув.
22.45 «Мухлис ёҳуд қўшиқ изидан».
23.30 «Ахборот».
23.55 «Ёзув столидан репортаж».
00.20—00.25 Ватан тимсоллари.

II

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 Кундалик.
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Ёрилтош». Мульттўплам.
18.35 «Классик куйлар кечаси».
18.55 «Муҳаббатга таянган дунё».
19.05 «Хусусийлаштириш: қадамбақадам».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Шимпанзе суперагенти». Телесериал.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Хонадонингизда осойишталик бўлсин».
21.30 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.40 «Кинонигоҳ».
23.15 Кундалик.
23.25—00.15 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.

III

17.15 Янгиликлар.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
6.30 — 8.00**

* * *

17.20 — 20.35

*

20.35 «Шоҳсупа сари йўл». Спорт дастури.
21.05 «Лигурия» фожиаси». Бадиий фильм (Мексика).

*

**Россия давлат телевидениеси.
22.15 — 22.40**

*

22.40 Эълонлар.
22.45 — 23.05 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 «Мультькарусель».
19.00. 22.10 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Таклиф ва ташрифлар».
20.00 «Спорт-лото».
20.10 «Ҳамкорлик».
20.40 «Нафосат гулшани».
21.10 «Безнен мирас».
21.35 «Автосалтанат».
21.45 «Парвоз».
22.15 Ҳ. Дўстмуҳаммад. «Жаҳолат». Видеофильм (такрор).
23.35 — 23.45 «Хайрли тун!».

РЖТ

6.30 «Хайрли тонг!».

***

17.20 «Тақдир исмли қиз» Сериал. 18.10 «Тиғиз пайт». 18.35 «Куйини топинг». Телеўйин. 19.00 «Эслашлари учун...» Николай Волков. Кўрсатувни Л. Филатов олиб боради. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Время». 22.15 «Вести».

ПАЙШАНБА, 25

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!» Тонгги дам олиш дастури.
8.00—8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Шарқ тароналари». 5-кўрсатув.
8.50 «Иқтисодиёт чорраҳаларида»
9.10 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Номаълум Бухоро».
9.35 Болалар учун «Устоз ҳақида сўз».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Ёруғ олам кўзгуси».

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 «Алифбо сабоқлари».

*

11.00 «Талаба ва спорт».
11.20 Мухлис ёҳуд қўшиқ изидан.
12.00 «Дунё ёшлари».
12.15 «Биз танлаган йўл». Видеоканал.
13.15 «Ёрдамчилар», «Уч қурбақа». Мультфильмлар.
13.35—14.00 Бир кулишайлик. «Ғаройиб ов».

***

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Куёшда пишган нон». Мультфильм.
18.20 «Авлод».
18.40 «Ислоҳот ва масъулият».
19.00 Лирик тароналар.
19.25, 20.25, 20.55, 23.35 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Юзма-юз».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.00 «Нажот излаб...»
21.20 ЮНЕСКО. «Жаҳон хотираси» лойиҳасининг Халқаро маслаҳат кенгаши учрашуви олдидан. «Икки аср ораси».
21.40 Илҳом Иброҳимов концерти.
22.00 «Туркистон—умумий уйимиз». Мухтор Авезов.
22.25 Газета саҳифаларида...
22.40 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».
23.40 «Ахборот».
00.05 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Зарафшон», «Замин соҳиблари».
00.40—00.45 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Мультипанорама».
9.20 «Турфа олам».
9.45 «Бари ҳазил».
10.00 «Мусиқа салтанати».
10.25 «Даллас». Телесериал.
11.15 «Жараён».
11.30—13.00 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш ўйинлари.

***

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15 «Жажжи давра». Болалар учун дастур.
18.30 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
18.50 «Бир жуфт қўшиқ».
19.00 «Билиб қўйган яхши».
19.10 «Сир».
19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Дубляж».
20.10 «Мутойиба».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ҳудуд». Телеочерк.
21.30 «Одобнома».
21.40 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.50 Кино жавонидан. «Фудзиямага чиқиш». Бадиий фильм.
24.00—00.10 «Даракчи».

III

17.15 Янгиликлар.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
6.30 — 8.00**

* * *

17.20 — 20.35

*

20.35 Теннис: Ўзбекистон Респуб-

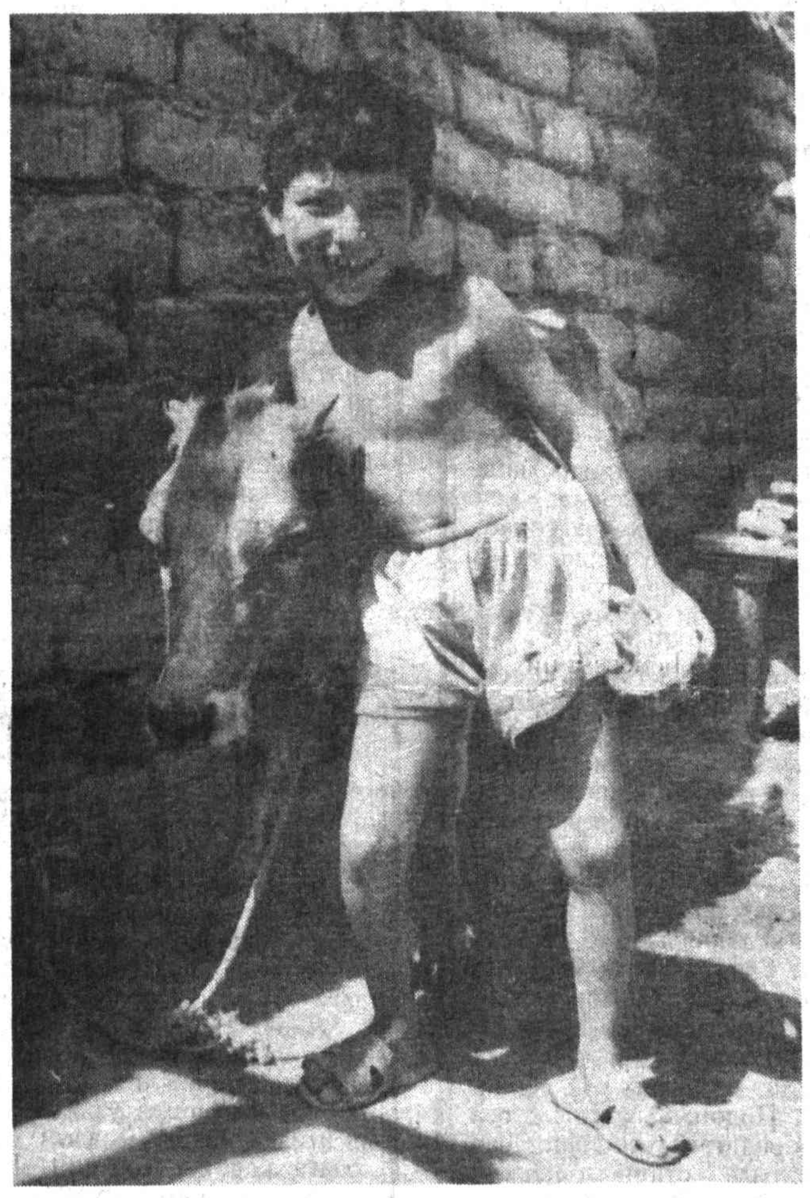

Фильм учун ажойиб бир дақиқа.

ликаси Президенти кубоги халқаро турнири. Ярим финал. Тим Хенман (Буюк Британия) — Ф. Клавет (Испания).

*

**Россия давлат телевидениеси.
22.15 — 22.40**

*

22.40 Эълонлар.
22.45 — 23.05 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 22.05 Эълонлар.
19.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.50 «Айчурек».
20.15 «02» тўлқинида.
20.30 «Компьютер-ревю».
20.45 «Америка президентлари».
21.15 «Интер-спорт».
21.25 «Каталог».
21.35 «Дурдаршан» телекомпаниясининг кўрсатувлари.
22.10 «Инспектор Ракка». Телесериал.
22.55 — 23.05 «Хайрли тун!».

РЖТ

6.30 «Хайрли тонг!»

***

17.20 «Тақдир исмли қиз». Сериал. 18.10 «Тиғиз пайт». 18.35 «Жентльмен-шоу». 19.05 «Менинг оилам» : ғийбатчилар». 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Время». 22.15 «Вести».

ЁШЛАР TV ҲАҚИДА

1. Ҳафтанинг қайси кўрсатуви ёқди?
2. Қайси бири ёқмади?
3. Таклифларингиз.

Заҳириддин ТЎРАЕВ,
Шарқшунослик олийгоҳининг "араб-ўзбек" гуруҳи II-курс толиби:

1. Ўтган ҳафтанинг "Иймон" ва "Ривоят" кўрсатувлари алоҳида мақтовга сазовордир. Чунки улар мен учун ҳаётий дарс бўлди.

2. Кўрсатувларни яхши ёки ёмон деб бўлмайди, чунки ҳар бир кўрсатув инсон манфаатлари учун хизмат қилади. Қолаверса, унинг ортида журналистларнинг қанчалик меҳнати сингган. Лекин кўрсатувлар орасида рекламаларнинг алоқаси йўқ жойларда унинг "суқилиб" киришига салбий жавоб берган бўлардим. Ҳамма нарсанинг ўз ўрни бўлгани яхши.

3. Шарқ ва Ғарб мамлакатларига оид мукаммал кўрсатувлар, уларнинг ютуқ ва муаммолари, шунингдек хорижий талабалар ҳаёти ва у ерда таҳсил олаётган ўзбек талабалари ҳақида кўрсатувлар бериб борилса.

ЖУМА, 26

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 Лирик тароналар.
8.50 «Юзма-юз».
9.10 «Соғлом авлод — соғлом миллат».
9.30 Болалар учун. «Орзу».
10.00, 14.00, 18.00 Янгиликлар.
10.05 «Халқ ижодиёти».

Ўқув кўрсатувлари:

10.30 Немис тили.

*

11.00 «Таълим ва ислоҳот».
11.15 «Дунё адабиёти».
11.40 «Сайқал». Тележурнал.
12.40 «Аралаш». Киножурнал.
13.00—14.00 «Оталар сўзи — ақлнинг кўзи».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Болаларга бахшида умр». Пўлат Мўмин.
18.30 «Қалб гавҳари». Маърифий кўрсатув.
18.50 «Шеър ва шуур».
19.00 «Шарқ тароналари». 6-кўрсатув.
19.25. 19.50, 20.25, 20.55, 00.25 Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Омонлик тилаймиз».
20.10 «Оқшом эртаклари».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Иқтисод алифбоси».
21.30 Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Султонпошша Ўдаева куйлайди.
21.55 ЮНЕСКО. «Жаҳон хотираси» лойиҳасининг Халқаро маслаҳат кенгаши учрашуви. «Қўлёзмалар тарихи».
22.15 Хива—2500. «Меҳр макони».
22.35 «Ўзбекистон ва жаҳон». Европа Хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти Парламент Ассамблеясининг Тошкент анжумани якунларига доир.
23.05 «Сеҳрли шўъла». Кинокўрсатув.

«Мунаввар дунё». Маърифий дам олиш дастури.

23.25 «Олам».
23.40 ЎзТВ экранида биринчи марта. «Оқибат». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 6-қисм (Миср Араб Республикаси).
00.30 «Ахборот».
00.55 — 01.00 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Жажжи давра». Болалар учун дастур.
9.15 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
9.35 «Бир жуфт қўшиқ».
9.45 «Билиб қўйган яхши».
9.55 «Сир».
10.10 «Дубляж».
10.25 «Мутойиба».
10.40 «Ҳудуд». Телеочерк.
11.10 «Одобнома».
11.20 — 13.30 Кино жавонидан. «Фудзиямага чиқиш». Бадиий фильм.

* * *

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Бугуннинг боласи».
18.35 «Ёнмаган ёзувлар».
18.55 «Нозик мўъжиза».
19.05 «Бизнес ҳафта якунлари».
19.15 «Эртага — шанба».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Дил дафтари».
20.00 «Жарангдор соз».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Ривоят».
21.10 «Хуш келибсиз».
21.30 Оҳанглар ва Эълонлар.
21.45 «Кинонигоҳ».
23.20 «Дераза».
23.35 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
00.25 — 00.35 «Даракчи».

III

17.15 Янгиликлар.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
6.30 — 8.00**

* * *

17.20 — 20.35

*

20.35 Теннис: Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги халқаро турнири. Ярим финал. М. Россе (Швеция) — Е. Кафельников (Россия).

*

**Россия давлат телевидениеси.
21.15 — 21.40**

*

21.40 Эълонлар.
21.45 «Дэвид Копперфильд мўъжизаси». 3-қисм.
22.30 «Мусиқа ҳамма учун».
23.00 — 23.20 «Ахборот» (рус тилида).

IV

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 21.40 Эълонлар.
19.05 «Кўнгли синиқлар мактаби». Телесериал.
19.30 «Умид чечаклари».
19.50 «Шарқ дарвозаси».
20.10 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
20.40 «Ирэндек».
21.10 «Ўн икки тилда — ўн беш соат».
21.45 «Инспектор Ракка». Телесериал.
22.30 «Осиё монитори».
23.00 Ўзбекистонда Япониянинг маданият кунлари. «Япониянинг йил фасллари». Балет труппаси раҳбари Ёкояма Кейко.
23.40 — 23.50 «Хайрли тун!».

РЖТ

6.30 «Хайрли тонг!».

***

17.20 «Тақдир исмли қиз». Сериал. 18.15 «Инсон ва қонун». 18.45 «Мўъжизалар майдони». 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Время». 21.15 «Вести».

ШАНБА, 27

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Шарқ тароналари». 6-кўрсатув.
8.45 «Тасвирчи Кипс кимсасиз оролда». Мультфильм.
9.05 «Оқибат». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 6-қисм.

«Ёшлик» студияси намойиш этади:

9.50 «Истеъдод».
10.10 «Мунис қалблар».
10.35 «Ҳунарли элда азиз».
10.55 «Ҳаёт сабоқлари». Публицистик кўрсатув.
11.40 «Ўйла! Изла! Топ!». Телемусобақа.
12.15 Эстрада концерти.
12.35 Одил Ёқубов, «Авлодларга васият». Юнус Ражабий номидаги Жиззах вилоят драма театрининг спектакли.
14.25 — 15.25 «Маънавият». Видеоканал.

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш учрашуви. Ўзбекистон — Бирлашган Араб Амирликлари терма жамоалари. Танаффус пайтида — «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
19.50 «Ахборот» (рус тилида).
20.10 Оқшом эртаклари.
20.25, 20.55 Эълонлар.

*

20.30 «Ахборот».
21.00 «Ўзбекистоннинг янги тарихи».
21.30 ЮНЕСКО. «Жаҳон хотираси» лойиҳасининг Халқаро маслаҳат кенгаши учрашуви. «Хамса».
21.50 Ўзбекистон халқ ҳофизи Ҳасан Ражабий куйлайди.
22.20 Газета саҳифаларида...
22.35 «Азиз сиймолар». Ўзбекистон халқ артисти Воҳид Қодиров.

«Тунги ёғду». Дам олиш дастури.

22.55 «Куй ва тасвир».
23.15 — 01.05 «Оилавий бизнес». Бадиий фильм (АҚШ).

II

9.00 «Бугуннинг боласи».
9.15 «Ёнмаган ёзувлар».
9.35 «Нозик мўъжиза».
9.45 «Бизнес ҳафта якунлари».
9.55 «Дил дафтари».
10.00 «Жарангдор соз».
10.25 «Ривоят».
10.35 «Хуш келибсиз».
10.55 «Кинонигоҳ».
12.30 — 12.45 «Дераза».

* * *

18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Даракчи».
18.15, 19.25, 19.50, 20.25, 20.55 Эълонлар.
18.20 «Боланинг тили».
18.35 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
18.50 «Қонун ҳимоясида».
19.00 «Таянч».
19.15 «Минг бир ҳунар соҳиблари».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 Дилором наволар.
20.10 «Бизнес-академия».
20.30 «Ахборот».
21.00 «Мафтункор чеҳралар».
21.20 «Ханда дўкони».
21.40 «Даллас». Телесериал.
22.30 «Интер-футбол».
22.50 Оҳанглар ва Эълонлар.
23.00 Видео—»О».
00.30 — 00.40 «Даракчи».

III

18.50 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.
18.55 «Дэвид Копперфильд мўъжизаси». 4-қисм.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
19.45 — 20.30**

*

20.30 Эълонлар.
20.35 Теннис: Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги халқаро турнири. Финал.
21.55 «Циклон». Бадиий фильм.
23.05 — 23.25 «Бухоро — 2500». «Бухоро зардўзлари». Телефильм.

IV

9.00 «Аэробика».
9.20 Эълонлар.
9.25 «Учувчи шифокорлар». Бадиий фильм.
10.10 «Рақслар қанотида».
10.40 «Бизнинг неварамиз милицияда ишлаяпти». Бадиий фильм.
12.05 «Биргаликда куйлайлик».
12.50 — 13.10 «Корейс тилини ўрганамиз».

***

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 22.20 Эълонлар.
19.05 «Санта-Барбара». Телевизион бадиий фильм.
19.50 «Шанба оқшомида».
20.00 «Чинсен».
20.30 «Спектаклдан сўнг».
21.00 «Ассалом, Франция!».
21.30 «Серго». Видеофильм. Архитектор Серго Сутягин ҳақида.
22.00 «Ишингиз бароридан келсин». Қимматли қоғозлар бозори.
22.25 «Самодаги олмослар». Телесериал.
23.10 «Бу ажиб дунё».
23.25 — 23.35 «Хайрли тун!».

РЖТ

19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 «Время».

ЯКШАНБА, 28

I

6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!». Тонгги дам олиш дастури.
8.00 — 8.25 «Ахборот».

*

8.25 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «Мусобақалар, очколар, секундлар».
11.15 «Ташриф». Дам олиш дастури.
11.55 «Яшил чироқ».
12.25 «Оилавий бизнес». Бадиий фильм (АҚШ).
14.15 «Тараққиёт йиллари». Кўрсатув ва концерт.
14.45 — 15.45 «Нурли келажак».

* * *

17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Мультолам».
18.20 «Қишлоқ ҳақида ўйлар».
18.40 «Санъат олами».
19.00 «Шарқ тароналари». 7-кўрсатув.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
20.00 «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
20.30 «Ҳафтанома».
21.05 «Олтин дала». Ахборот-мусиқий дам олиш кўрсатуви.
22.05 «Футбол майдонларида».
22.25 Телевизион миниатюралар театри. «Шийпондаги ҳангомалар».

«Аср мўъжизаси» кинодастури.

23.05 «Кино янгиликлари».
23.15 «Ўзбек киноси ижодкорлари».
23.35 «Муҳаббат риштаси». Бадиий фидьм. 1—2-сериялар (Ҳиндистон).
02.05 — 02.10 Ватан тимсоллари.

II

9.00 «Боланинг тили».
9.15 «2000-йилдан сўнг». Телесериал.
9.30 «Қонун ҳимоясида».
9.40 «Таянч».
9.55 «Минг бир ҳунар соҳиблари».
10.05 Дилором наволар.
10.20 «Бизнес-академия».
10.35 «Мафтункор чеҳралар».
10.55 «Даллас». Телесериал.
11.45 — 12.15 «Интер-футбол».

***

16.30 Кўрсатувлар дастури.
16.35 Футбол. Жаҳон чемпионати. Саралаш ўйинлари.
18.05 «Даракчи».
18.15 «Мультипанорама».
18.30 «Нафосат».
18.40 «Синфдош».
19.00 «Туҳфа».
19.10 «Келгуси ҳафтада».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 Эълонлар.
19.30 «Панорама» (рус тилида).
20.00 «Бу мунис лаҳзалар».
20.30 «Ҳафтанома».
21.05 «Жараён».
21.15 «Даллас». Телесериал.
22.05 «Миллионлар ўйини».
22.45 «Тақвим, эълонлар, оҳанглар».
23.00 Видео—»О».
00.30 — 00.40 «Даракчи».

III

17.05 Дастурнинг очилиши. Эълонлар.

*

**Россия жамоат телевидениеси.
17.05 — 20.50**

*

20.50 Эълонлар.
20.55 «Дэвид Копперфильд мўъжизаси». 5-қисм.
21.40 Теннис: Ўзбекистон Республикаси Президенти кубоги халқаро турнири. Финал.
23.30 — 23.55 «Панорама» (рус тилида).

IV

9.00 «Хайрли тонг!».
9.30 «Парле ву франсэ?».
10.00 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
11.30 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
11.40 Эълонлар.
11.45 «Нима яхши, нима ёмон».
12.15 «Жонли сайёра».
12.35 «Инглиз бемори». Бадиий фильм.
14.30 «Шу куннинг мавзуси».
14.45 «Сенинг вақтинг».
15.05 — 15.20 «English for children». Болалар учун инглиз тили.

***

17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси.
18.45 «Мультькарусель».
19.00, 21.10 Эълонлар.
19.05 «Менинг кучам».
19.20 «Телеташриф».
19.40 «Иштирок этувчилар».
20.10 «Биз ва бизнинг болалар».
20.40 «Жаҳон кинематографияси янгиликлари».
21.15 Киносалон. «Шошилсанг — одамларга кулги бўласан». Бадиий фильм.
23.15 «Мусиқий олимп».
23.35 — 23.45 «Хайрли тун!».

РЖТ

17.05 «Оқ тўти» клуби. 18.05 Олтин серия. Евгений Леонов «Кузги марафон» фильмида. 19.50 «Киноафиша». 20.00 «Время».

ЭЪЛОН

Юнусобод туманидаги «МУАТТАР» жамоа корхонаси ТУГАТИЛАДИ

Асал ДИЛМУРОД

Оқ ажодар сайёраси

(Давоми. Боши ўтган сонларда)

Эсимда, ўн тўрт ёшда эдим, у бир соат ҳам мени назоратсиз қолдирмас, суйиб-эркалаб, ёнида олиб юрарди. Кунлардан бир кун тўсатдан кўринмай қолди. Югуриб ертўлага тушдим. Қарасам, саҳнда тиз чўккан, боши хам, ёноқлари ҳўл... Анчадан кейин зўрға шивирлади: "Эсиз, гавҳаримдан ажрадим!" Билдимки, падари бузруклари. яъни, бобокалоним Ҳиндистондан келтирган рисола йўқолибди. Рисолада Ердан Қуёш вақти билан бир неча минг йиллик масофада жойлашган сайёраларга, моддий ва номоддий дунёларга саёҳатлар уюштириш. фалакнинг номаълум сарҳадлари, бинобарин, фазовий буржлар, ўлчамлар, турфа чизиқлар ва заррачалардан тарқаладиган нурлар билан тўлқинларни тутиш, маълум мақсадларга хизмат қилдириш, шунингдек, афсун, жоду, тилсимот мақомлари таърифу тавсиф қилинган экан. Кейинча, бобом ертўлада қирқ кун чилла ўтирди, қандайдир менга номаълум машғулотлар асосида қатларидаги жами билимларини тиклади, сўнг, барини қоғозга туширди. Очиғи, ҳар жиҳатдан қизиқарли, мағзи тўқ, ҳар бир хулосаси мантиқий асосланган рисола туғилди. Ҳанузгача ўшани мен ардоқлаб келаман, қўлдан қўймай қайта-қайта ўқийман.

Йўқолган китоб, шаксиз, ноёблиги – азал-абад зиддиятли дунёнинг муфассал баённомаси эканлиги аниқ... Начора, у қўлимда йўқ, ғўрлигим боис узоқ йиллар у ким томонидан гум қилингани менга номаълум қолди. Руҳим ва кўнглимда рўй бера бошлаган тозариш туфайли ногоҳ сирни билдим ва баданим жимирлади. Тасаввурим ойнасида Зафар Камолий жонланганини айтсам ишонмайсиз. Ҳали йигирма бешга ҳам тўлмаган пайтида у келишган, бақувват, тик боқишли эпчил йигит экан. Бобом пинжига кириб олганини айтинг. Соддадил, хушфеъл бобом, о, ана, уни ертўлада ёлғиз қолдирди. У эшикка ҳадикли қаради, сўнг, жавонидан кўк бахмал муқовали китобни олиб чамадончасига яширди. Хўрсинаман, аччиқ нарса бўғзимга тиқилади, устозим Азиз Камолийнинг ҳозирги қиёфасини эслашга тиришаман. Тавба, унинг шахсий кутубхонасида кўп марта бўлганман, лекин, биронта ҳам қадимий қўлёзма учратмаганман. Сабр қилсам, Худо хоҳласа, бу сир тагига ҳам етарман...

ингичка панжаларни танидим, ие, ака, дея олдим. Ўтинчли овозим Ҳофиз Рустам Алининг том битган қулоғига кирмади. Бир силтаб мени букди, чалқанча йиқитиб, кўксимга тиззасини тиради. Садоқатли Қамар Жонтой кўмакка шошилди.

– Муртад, сен сабабчисан барига!

Фаол мижоз томоғини йиртиб чинқирди, сўнг, қорнимда бемалол қўнқайиб, жағимга шап-шуп ура кетди. Тағин сўкингани ортиқча: қаллоб, қотил, безори! Барака топсин, Қамар Жонтой ахийри йўлини қилди, ҳўпиқиб кетган қасоскорни бир тепиб қулатди. Нечундир тўлиқиб кетган Ҳофиз Рустам Али, саҳнда чўккалаб, елкалари силкина-силкина, ичидагини тўкди.

– Бор дедик, чўмилиб кела қол дедик, ойимиз иккимиз ярамас тилларимиз билан буюрдик, – у пешонасига муштлади. – Эвоҳ, шуни истадик, бола пақирни ўз ихтиёримиз билан ажал қўлига топширдик. Тамом. Давронимиз йўқ! Хумор кўли ютди!

– Латта экансиз, – дедим ижирғаниб.

– Ў, биродар, секин айтасизми? – у тутақиб, тағин менга хезланди. – Лаънати хоҳиш! Одамни сўқир қилиб қўяркан-а! Мен гумроҳ, бор деганим етмай, уни ўзим кўл бўйига етаклаб борибман. Ҳатто, ташла, ташла, деб зўрладим. Агар айтганимни қилмаса қоқ иккига айрилиб кетадигандек эдим. Кейин... Ташлагач, севинганимни кўрсангиз.

– Ҳар нарса бўлинг-е!

– Ўзинг бўл ҳар нарса! – бўкирди бошқон. – Калламни қотирмасанг сўрашганини элтиб берармидим?..

Аллатовур задалик аралаш ғашлик туйиб, секин нигоҳимни яширдим. Нажот истаган кимса каби беихтиёр дераза томонга ўгрилдим ва лоқайд боқаётган серкиприк кўзларга дуч келдим. Жодуваш бу кўзлар қачондир мени ё бор, ё йўқ қилишини аллақачон эътироф этганман, лекин, ҳозир, мен учун мушкул соатда малак ҳамдардлигини сезмадим. Негадир қовоғини солиб олганди, кейин шундай имо-ишоралар қилдики, дарҳол Хумор кўлига бориб, рўй берган ҳодиса қай даражада тўғрилигини билиш зарурлигини англадим. Ҳозиргина кирган қўнғир сочли йигит билан бафуржа суҳбат бошлаган Қамар Жонтойга чурқ этмай йўлга тушдим. Хумор кўли

Хўш, тасаввурим ойнасида бу воқеа қандай акс этди? Менимча, ўша вақтда кўргиликни қайсидир олис сайёрада яшовчи комил киши тасодифан кўриб қолади ва кузатади, хотирасида олиб қолади. Бу кунда камина сир тагига етиш учун қизиқаман, миямда туғилган эҳтиёж нурга айланиб, коинотга тарқалади. Ҳалиги гувоҳ зот эса мен узатган нурни қабул қилиб олади, хотирасида ўрнашган воқеани тўлқинга жойлаб, мен сари узатади. Ажабо, ўша киши ким, у қайси сайёрани ошён тутган, нечун менга кўмак бериш учун ошиқаётир?

Бора-бора мен ўзим тузган дастур қулига айландим, энди бу нарсасиз бир қадам босишга ожиз эдим, у мени кўкда кеча-кундуз кечадиган инқилобнинг қоқ ўртасига даъват этарди. Ахийри, бобом Розиқ Қори руҳи олис сайёрадаги Номаълум киши руҳига ҳамрозлигини пайқаб қолдим. Бу ҳам бир кашфиёт эди, икки руҳнинг паноҳида Катта Илм қасри сари юриш қилдим. Шукур, кўнглимни танидим, энди руҳим танимнинг ҳақиқий соҳибига айланди.

Яхши ҳамки, шундай бўлди, йўқса, иродам ва идроким руҳим ва кўнглим оралиғидаги бепоён хилқатда сарсону саргардон қолса, балойи нафсга ружу қўйиб йўлидан адашганларни қутқаришга уринишимда маза-марта бормиди?! Мададга муҳтож одам берган мадад нимага ҳам арзирди?

Тасаввурим ойнасида зуҳур бўлган ҳақиқат жонимни ўртади, қасос ўтида ёниб, марказни буткул тарк этиш, аммо, бор гапни тап тортмай устоз бетига солишни мўлжалладим. Аммо... юз иссиқлик қилди, қачонлардир йўқолган китоб ҳақида оғиз очишга журъат этмадим. Қолаверса, нимани ҳам исботлаб берардим. Ичимдан қиринди ўтганча, аризамни секин усталга қўйдим. Одатича, Азиз Камолий кўзойнаги тагидан афтимга мулойимгина қаради. Лекин, унинг бундай тикилиши замирида таъна ҳам, қаҳр ҳам пинҳонлигини яхши билардим.

– Қарилар ўламан деб, ёшлар кетаман деб қўрқитади, – деди ниҳоят орик гавдасини ўриндиқ суянчиғига ташлаб. – Сен ариза ёзишдан чарчамаган бўлсанг. мен насиҳат қилавериб чарчадим.

– Бир қошиқ қонимдан кечинг, устоз, – дедим оҳиста.

– Нима, ўз оёғингга ўзинг болта урмоқчимисан? — Азиз Камолий инқиллаб турди, деразага рўпара бўлиб, ташқарини кузата бошлади. – Сабр қил, сабр... Хомхаёлларингни елкангдан ошириб нарига ташла! Ховлиққанларни кўп кўрдик, бари ному нишонсиз кетди.

– Устоз, менга имкон беринг...

– О, ҳурлик беринг десанг-чи, галварс! – секин ўгирилди Азиз Камолий, нигоҳида таъна учқуни йилтиради. – Дунёдаги энг озод инсон сен эмасми?! Сенга ҳавасим келади!

– Буғилиб ётгандайман... Одамзот ўзига ўзи бегона бўлиб қолмаслиги керак, – гўё, кўнглим тугуни ногоҳ ечилиб кетди. – Бу фожиани ҳеч кимнинг бошига солмасин. Мен... ўзим... дунё ичида дунё борлигини фаҳмладим. Ҳар қандай зарра ичида ҳам бир зарра яшайди.

унча узоқмас, катта йўлни кесиб ўтгач, хазон тўшалган жим-жит хиёбон бўйлаб ғарбга юрдим. Ҳадемай баҳайбат чинорлар, шохлари ғуч қайрағочлар, хаёлчан эгилган мажнунтоллар қуршовида сокин чайқалаётган кўл кўринди. Соҳилда тўпланган сон-саноқсиз одамлар қиёфасидаги ваҳима-ҳадик бир зумда менга ҳам юқди. Не қиларимни билмай саровар тўхтадим ва, ё тавба, қулоч етмас танасига эълон тахтаси осилган чинор тагида хоҳлаган вақтида дераза ортидан мўралайдиган малагимни кўриб қолдим. У тимсоҳ терисидан тикилган бежирим сумкачасини ажиб назокат билан қўлтиғига қистириб олганди. Тим қора қўнғироқ сочи турмакланган, гажаклари қулоқ-чаккасини босган, пайваст қошлари остида порлаётган қароқларида недир навозиш, хиёл қимтилган кулгига мойил дудоқларида нозик бир гумонсираш зуҳур эди. Шу туришида у ложувард мавжлар қаъридан сузиб чиққан парини эслатарди, гўё, бир шамол турса ҳуркади-да, қанот қоққанча сувга шўнғийди. Аммо мен унинг ғойиб бўлиб қолишини сира-сира истамасдим. Шу кунгача уни ғойибда, ёки ҳарир парда ортида кўриб келган бўлсам, мана, энди ўнгимда учратдим. Йўқ, шошманг, чалғидим, сираси аввал уни қайдадир, қайсидир даврада кўргандекман. Ҳа, ёдимга тушди. Азизхон Камолий уйида, устозим туғилган кунида! Муболаға эмас, ўшанда устоз ёзган саховатли дастурхон атрофида тизилган настарин гуллар ичида энг тароватлиси мана шу дилбар эди. Адашмасам, исми – Дилфуза! Эсимда, кеч тушиб, қандиллар порлагач, у хоразмча куйга шўх-шўх ўйнаб, ҳаммани лолу гирён қилувди. Қадаҳ сўзини айтганда жами юраклардаги муз охиригача эриди, унча-мунча сулувга ён беришни истамасам-да, мен ҳам уни ошифтаи мажнун бўлиб тингладим. Аста ўрнига чўкканда иштиёқ билан ҳаммадан кўпроқ қарсак чалдим. Кейин... ёнига ўтдим, гап қўшдим, бор ҳунаримни ишга солиб, кўнглини овладим. Малак камгап экан, саволларимга эринибгина жавоб қайтарди. Ўтириш охирида кузатиб қўйиш ниятида эканимни айтдим, истамади, не бахтки, армонимга айланган ва ғойибона тарзда оромимни ўғирлаб келаётган санам, ана, баҳайбат чинор тагида ўйга чўмган...

Дилфуза билан дардлашгим келди, сал чўчинқираб, кўксим ловуллаб, илгари босдим. Ҳануз сувга термилиб турган санам чамаси аҳдимни сезди, бир чимирилиб нари жилди. Гавжум хиёбонда гўё эриди, мен эса бирдан ерга тушдим, атрофни тутган йиғи-сиғини тинглаб юрагим эзилди. Оломон орасидан Ҳофиз Рустам Алини қидирдим. Аламзада, омадсиз бошқон дараксиз эди. Наҳотки у ҳақ бўлса? Ростдан ҳам кўргилик камина ўйламай-нетмай берган маслаҳат орқасида рўй бердими? Сира ишонгим келмайди. Бўҳтон! Нодонлар, жилла қурса шунақа вақтда пинжимизда писиб юрадиган тасодифни сал эслаб қўяйлик. Тасодиф истаган пайтида сувни лойқалата олади, имоним комилки. Ҳофиз Рустам Алини ғамга бўктирган ҳам шу қитмир!..

Тўғри, тасодиф-қаттол, на яхшини аяйди, на ёмонни, лекин

– Ов, бола, нима, бу дунёни бош-охир билдим, жами илмларни сув қилиб ичдим демоқчимисан? – рўпарамда тўхтади Азиз Камолий. – Ибн Синодан ўтиб кетибсан-да! Ул зот, етишмаган илмим қолмади, охири англадимки, ҳеч нарсани билмабман, дермишлар.

– Камина ул муҳтарам зот оёғининг гардиман.

– Шундай экан, сал паст тушгин.

– Паст тушганим бўлсин, лекин, бу билан ҳаёт тўхтамас, – негадир кўксим тўлиқиб борарди. – Биласиз, одам боласи синов учун туғилади. Биров чекига оғири, бошқасига енгили тушади. Мутлоқ зот белгилаб қўйган олий поғона уқубатга кўмилса-да, имонига доғ туширмаган бандаларга буюради.

– Сен ҳам ўша поғонани кўзлабсан-да? Қойил! – заҳархандали кулди Азизхон Камолий. – Ўзи эндигина тухумдан чиқдинг, човут солишинг эса... юзга кирган бургутникидек! Ўғлим, яна айтаман, ховлиқишни бас қил, эс-ҳушингни йиғ, фалакни ўз ҳолига қўй! Бир вақтлар камина ҳам уриниб кўрганман. Э-э, натижаси... Биласан, тилу жағдан қолиб, уч ой беҳуш ётганман... Бор, марказингни эплаб турсанг ҳам дўппимни осмонга отаман.

Ҳафсалам пир бўлди, кўнглим совуди, хайр-хўш айтишни ҳам истамай, жуфтакни ростладим. Яна шаҳар кўчаларида тентирадим. Хаёлимда гоҳ ўғирланган китоб, гоҳ устозимнинг тажанглашган қиёфаси, гоҳ ақлу ҳушларидан ажралаётган мижозлар гавдаланарди. Тўғриси, марказим теварагида айланишаётган фаришталар аҳволимга роса ачинишгандир. Ҳалиги таъқибкор нигоҳлар ҳам... Бу нигоҳлар соҳибаси кўнглимни англармикан? Нега у деразадан пойлайди? У ким? Балки арвоҳдир? Балки у озодликка интилар?

* * *

Мен нозикадо қарашларга узоқ вақт ўзимни кўниктиролмадим, аста-аста у аввал хонани, кейин кўнглимни тамомила эгаллади. Энди субҳидам шабнамига чайилган каби тип-тиниқ чеҳра мен учун дунёдаги ҳамма нарсадан азиз эди, устозимдан ранжиб, шаҳар кезиб, ҳорғин қайтарканман, буни яна ҳис этдим. Хона орқали хумовраш боқаётган кўзлар тўкаётган нурдан чароғон эди. Тилла қандилларда минг шам баравар ёқилгандек! Беихтиёр энтикиб, дераза сари ошиқдим. Қамар Жонтой норози оҳангда мингирлади: "Ов, тусма, шундоғ ҳам қоронғи!" Ҳайратга тушдим. Тавба, дедим ичимда, қароқиб қолган чоғи. Чиндан ҳам у усталда очиб қўйилган китобни искагудек бўлиб ўқиётганди. Бир дераза ортидаги ёлқинли нигоҳни, бир ёруғлик етишмай тажанглашаётган Қамар Жонтойни каловланиб кузатдим, агар эшик шиддат билан очилмаса ва босар-тусарини билмаган бир кимса важоҳат билан кириб келмаса, яна шу ҳолда қанча туришимни билмасдим.

Санам бирдан чекинди. Энди хона чиндан ҳам қоронғиликка чулғанди. Фақир ўзимни ўнглашга улгурмай, ҳали дағдаға солиб банда бўғзимга ёпишди. Патдек юмшоқ,

унинг тегирмонига сув қуядиган ким, одамзоднинг ўзи эмасми? Бу фикрдан ғашландим, кўҳна дунё турган-битгани жумбоқ эканини ўйлаганча Ҳофиз Рустам Алини қидира бошладим, кўзим ҳалиги чинор тагида паришонхол турган Дилфузага тушди. Жойига қайтибди. Энди қўлдан чиқармаслигим керак. Шартта йўлини тўсаман-у, қаҳвахонага таклиф қиламан. Ҳартугул музқаймоқни ёқтирар.

Кўнглимда шубҳа... Ҳозир, ҳа, ҳозир у мени кўради, мени доғда қолдириб, қушдай пириллаб учади-кетади. Тағин тутқич бермайди. Нима учундир у орамиз олис бўлишини истайди, ғойибона таъқибни ёқтиради. Тийрак нигоҳларидан муттасил таралadиган яшинвор нур билан тану жонимни сеҳрлайди. Шу ҳолга мен ҳам кўникиб қолдим, гўё, ҳаммаси шундай бўлиши керак. Баъзан малак бениҳоя йироқлашиб кетган дақиқаларда у кўзимга яна ҳам жозибали кўринарди. Масофа, гўё, унинг малоҳатини белгиларди. Фақат ҳозир Дилфуза қароқларига яқиндан тикилишни орзу қилиб қолдим. Вужудимни соғинч, завқу шавқ аралаш армон ҳисси қамради, у гўё ҳолимни тушунди, йўғ-а, чамаси, мурувват қилгиси келди, ишвали кулганча, сирли қарашидан меҳр ёғдириб, пешвоз юрди. Сезиб қолдим: оёқлари ерга тегмасди, ҳавода муаллақ сузарди, гўё кўринмас қанотлар келишган қоматини аввайлабгина кўтариб учарди.

Оломон тўзондек тарқаб, кўл бўйида сукунат чўкди, бари бир зумда унутилди, фақир эса инон-ихтиёримни малак измига топшириб, майинобга тўйгандек сархушландим. Орасира сокин жимирлаётган сув сатҳига безовта нигоҳ юбораман, шўрлик Даврон жасади топилмагани баттар ҳолимни забун қилади. Ярамас ғаввослар ҳам инсофларини еб қўйишган, нақдини санаб олишмагунча узатган оёқларини йиғишмайди. Ҳеч бўлмаса савоб учун... Нохос юзимга иссиқ нафас урилди, нозли овоз этимни жимирлатиб юборди. "Яхши йигит, ҳалиям ғофилсиз", деди Дилфуза, сўнг пахтадай юмшоқ кафтини пешонамга босди.

Нимадир гувиллаб кетди, туби йўқ гирдобга қуладим, йўқ, гавдам кўк-яшил тўлқин ўровига қолди, бу тўлқин нималигини сал кечроқ пайқадим. Вақт ўтган бўлса ҳам биоқувватимни бир нуқтада жамлаб, ўзимни ҳимоя қилишга тиришдим. Бари зое кетди, негаки, рақибим зарбани кутилмаганда берди. Ўкиндим, худодан сабр ва бардош тилаб, тақдиримни ногаҳоний куч илкига топширдим. Ниҳоят, поёнсизликни босиб ўтиб, балки минг, балки милён водийдан иборат, тизма тоғлари бир-бири билан чирмашган заминга кириб бордим. Қўрғошин тусли қоя этагида олазарак турган Ҳофиз Рустам Алини кўриб қолдим. Во ажабо, қоя тепасидан бир илон сирғалиб тушди, вишиллаганча шўрлик бошқонни қува бошлади.

Келажакка пешвоз.

«Ҳар дарахтда бир гулхан»

Шогирд эҳтироми

Ассалому алайкум, муҳтарама устоз, Холидахоним!

Сизга тўйхат ёзмоқ ниятида қўлимга ручкани олганимча ўйга толибман. Хаёлимга келган фикрни қаранг: «Тошкентда бу йил куз жуда чиройли келяпти». Бунинг тўйхатимга нима алоқаси бўлиши мумкин? Алоқаси бор, дегандай мулойим ҳаволар. Бу йилги куз бир ажиб маъсумлик, маюслик, тўкин — сочинлик, ишонч билан кириб келди. Сизнинг баракали, етуклик фаслингиз билан кузнинг тўкин — сочин дунёсида яқинлик туяман.

Холида опа, Сиз ҳеч бир аёл журналистгина эмас, ҳатто мана-ман деган эркак журналистлар журъат этолмаган ишларга қўл урдингиз. «Саодат»да ўтган бутун бир фаолиятингиз бир ён, шу кейинги беш, ўн йилда қилган ишларингиз бир тараф. Етмиш йил давомида журналист қўли тегиши мумкин бўлмаган, чанг босган папкалар, ҳужжатларга кўз нурингиз тўкилди. Ҳамон ишлаяпсиз, излаяпсиз, топяпсиз. Жамият, маънавият, қатағон қурбонлари, отангиз ва уларнинг замондошлари ҳақида туркум мақолалар ёздингиз. Дард, алам, фахр билан ёздингиз.

Дард шулки — шундоғ оталаримиз қурбон бўлиб кетдилар.

Фахр шулки — шундоғ оталаримиз иймон-эътиқод йўлида ўзларини бағишладилар. Улар қатл этилсаларда, иншоаллоҳ гўзал ўлим топганлардан бўлдилар. Бу ҳол ҳақ ва адолат йўлидаги жиҳод эди.

Етмиш ёшда кўпинча кексайиб қолган бувилар кўз олдимизга келади. Сиз эса илму ҳикмат, меҳнат, тавозе бобида ҳамон хушрўй, адл, умидбахш, бағрикенг, гўзалликка шайдо-ю, ошуфтасиз. Бир куни қўнғироқ қилдингиз. Вақтимни сўрадингиз. Қандайдир қувончингизни баҳам кўргингиз келаётгани овозингиздан сезилиб турарди.

— Вақтим бемалол Холида опа, қулоғим сизда, — дедим.

— Биласизми, доим ўйлаб юрардим. Шу ҳовлида бир жуфт арғувон ўсишини хоҳлардим. Бир куни қарасам пайдо бўлиб қолибди. Ахир, бу мўъжизаку мен учун. Бу атрофда унинг уруғи бўлмаса, қандай хайрли шамоллар қаерлардан олиб келди экан унинг уруғини. Ҳозиргина атрофини кўргонча қилиб қўйдим. Болаларга ҳам эҳтиёт бўлишни тайинладим. Севинганимдан ким биландир гаплашгим келди. Сизга қўнғироқ қилганим боиси шу.

— Қандоқ яхши. Ахир сиз Худо ёрлақаган инсонсиз-да, Холида опа. Албатта бунда бир сир, бир хосият бор. Илоҳим ўша арғувонлар улкан дарахт бўлиб ҳовлингизга соя берсин. Унинг тагида, сўрида ўтириб юракни қаламга туширмоқ ҳузурини кўринг.

— Раҳмат. Энди сиз ишлик одамсиз — дея тезгина хайрлашасиз. Холида опа, гарчи сиз билан бирга бир жойда ишламаган бўлсам ҳам ҳаётда кўп нарсаларни сиздан ўргандим. Сиз жуда ҳам меҳнаткашсиз. Ёзишдан чарчасангиз невараларингиз, гуллар, маҳалла ташвиши ва бошқа ибодатлар билан банд бўласиз.

Рассом ўғлингиз Хуршиджон билан «Сиҳат — саломатлик» журналида ишлаган йилларим Сизни яна бир карра кашф этган йилларим бўлди. Унинг самимийлиги, очиқ қўллиги, доимо кулимсираб турувчи нигоҳларида оқ кўнгил, олий насаб онанинг меҳр-муҳаббати, мурувватини кўрганман. Журналнинг энг чиройли безалган сонлари Хуршид Зиёхоннинг қўлидан чиққан.

Қизингиз Нодирахоннинг дардли, ўтли овозларидан Ватан, инсоний ишқ ифорлари тарқалганида Нодира бу қўшиқни асли сиздан олганлигини ўйлайман.

Яқинда Чилонзордаги Улуғбек боғига китоб байрамига ташриф буюриб, ёшларнинг қувончига шериклашиб, уларга чин дилдан меҳр изҳор этиб қувондингиз. Сиз ижодни, меҳнатни қадрлайдиган инсонсиз. Қариган пайтда менга жавр бўлади деб вақтингизни қизғаниб келмаслигингиз ҳам мумкин эди. Сиз ёшлар учун ўзингизнинг китобингиз чиққандек қувондингиз. «Китоб байрамини соғиниб қолибмиз, китоб жуда бебаҳо неъмат», — дея дил сўзларингизни изҳор этдингиз...

Шу кунларда ҳаволар сокин, маюс, ўйчан ва ғоят нафис бир сирни бағрига яширганича тароватли. Куни кеча дуркун ва тўқ барглар бугун заъфарон билан ранглланган. Ўткир май ичиш тараддудида, ҳар бир баргларнинг игна баргларида недир сирлар яширин.

Машойихлар демишлар: Жоҳил киши учун кексалик ғурбатдир, фозил киши учун жавоҳир фасли ғаниматдир. Фозил киши учун кексалик йўқ, балки қалб конининг энг асл дурдоналарини ажратмоқ имкони эмиш етуклик фасли.

Ҳурматли Холидахоним Аҳророва, муътабар устоз! Саодат остонаси, камолот манзилингиз муборак бўлсин!

Сизни қучиб
Раъно РАҲМОН қизи

Юлдузлар самодан сўзлайди

ҚЎЙ – Касбий фаолият ҳамда ҳамкорликдаги шериклар билан муносабатлар жараёнидаги кўпгина муаммолар ёзув тасмасини эслатади. Ҳафтанинг чоршанба куни сиз учун энг мураккаб кун ҳисобланади. Ҳафтанинг иккинчи ярмидаги тўқнашув осойишталик билан барҳам топади.

БУЗОҚ -- Ҳафта мобайнида шахсий кўнгилхушлик ва дам олиш учун ортиқча харажатлардан нарироқ бўлган маъқул. Хорижлик ҳамда яқинларингиз билан алоқадор бўлган ишлардан ўзингизни тутинг. Акс ҳолда феъл-атворингизга яраша моддий қийинчилик туғдирувчи муаммо юзага келиши мумкин. Руҳан тушманг. Ҳафта охирида каттагина фойда кўрасиз. Чоршанба ҳамда шанба куни ортиқча мунозаралар ва таваккалчиликдан нари юринг. Ўткинчи қисқа муддатли жисмоний хорғинлик бўлиши мумкин.

ЭГИЗАКЛАР– Вужудингизда хотиржамлик ҳукм суради. Шу ҳафта ичида никоҳ маросимлари қувончли, бир-бирини тушуниш ва ҳушчақчақлик асосида бўлиб ўтади. Касбий фаолиятингиз бир қадар жиддий тус олади. Хизмат сафарига жўнайсиз ҳафтанинг энг кўнгилсиз куни чоршанба бўлади.

ҚИСҚИЧБАҚА – Ой охирида қандай ҳолат бўлмасин фаолиятни бошқатдан бошлаш шарт эмас. Шериклар билан алоқалар сабр-тоқат ва жиддий босим асосида бўлиши талаб қилинади. Соғлигингизга путур етказишдан эҳтиёт бўлинг. Шахсий ҳаётингизда юз берувчи ўзгаришларни қабул қилишга тайёрланинг.

АРСЛОН – Тинимсиз меҳнатларингиз сизга улкан муваффақиятлар келтиради. Фаолиятни кучайтирган арслон мучалидагилар учун ҳафта охирида ютуқлар келади. Исталмаган шов-шувларга берилиб ҳурматингизни йўқотиб қўйманг.

ПАРИЗОД – Тўпланиб қолган муаммоларни ҳал этганингиз натижасида тасодифий кўнгилли ҳол юз беради. Бу тақдир белгиси. Мухлисларингиз фаолиятингизнинг барча қатламларида сизга мададкор бўладилар. Ошқозон-ичак касаллигига чалинганлар ҳамда анчадан бери кўришмаган эски қариндошларни зиёрат қилишни унутманг.

ТАРОЗУ – Уй-хўжалик ишига эътиборсизлик, нотўғри ахборотлар ва бажарилмаган ваъдалар қатор хатолик ҳамда зиддиятларга сабабчи бўлиши мумкин. Мунажжимлар бу вақтда ғайратли ва муҳим шахслар билан дўстона муносабатлар ўрнатиш ташаббусини қўлга олишни маслаҳат берадилар.

ЧАЁН – Асабийлик ҳамда ҳаддан ташқари кучли фаоллик атрофингизни қуршаб турган кишиларда тушунмовчилик келтириб чиқариши мумкин. Ўзингизни тута билмасангиз вужудингизга ортиқча юк оласиз. Рақибларингиздан жиддий зарба кўрасиз. Ҳарбий хизматчилар яқин кунларда унвонлари ошишини кутадилар.

ЎҚОТАР – Пул билан боғлиқ барча муаммолар жараёни ҳал этилмайди. Сафарлар, кўчиб ўтиш ва барча турдаги ҳаракатлар кўнгилли ўтади. Якшанбада яхши ҳордиқ олишни унутманг.

ТОҒ ЭЧКИСИ – Ҳомийлар билан боғлиқ барча ишлар ой охирида якун топади. Касбий юмушлар иккинчи даражага тушиб қолади. Аммо ким дўст, ким душман эканлигини аниқлаб олиш лозим. Ҳаддан ташқари кўп ишлаш соғлиққа зиён.

СУВ ПАРИСИ – Хизматга оид масалаларни ҳал этиш учун қулай шароит туғилади. Шерикларингизни носамимий таклифлари юзасидан омад келишига ишонманг. Чоршанба, пайшанба ҳамда жума кунлари кучли ҳиссиётлар уйғониб, алданиб қолишингиз мумкин.

БАЛИҚ – Барча муаммоларни ҳал этиш ва ўз истеъдодингизни намойиш қилиш учун қулай вазият вужудга келади. Одатдан ташқари фаолият кўрсатиш имконияти бўлади. Яширин қобилият намоён бўлади. Ишқий муносабатлар ниҳоясига етади.

Сен етим эмассан, тинчлан жигарим.
Ғафур ҒУЛОМ

Меҳр-мурувват

Ёнаржоннинг қувончи ичига сиғмайди. Унинг мурғак қалбига бир олам шодлик ва бахт кириб келди.

Ахир, у учинчи синфга нима кийиб бораркинман? деб, кўзларида ҳалқа-ҳалқа ёш билан кўча эшикка термулиб ўтирганида, илоҳий бир қудратданми, ёким меҳрибон акалари-ю опаларининг мурувватиданми дарвоза очилиб кутилмаганда ҳовлига меҳмонлар кириб келишди. Уни ва тўрт ёшлик укаси Зунунжонни бағриларига босиб, елкаларини силашди. Тер босган пешонасидан ўпиб, қўлига ўзлари билан олиб келган ширинликларни тутқазишди. Чаққон холажонлари бесарамжон уйни йиғиштириб, супириб-сидиришди. Кетар чоғлари Ёнаржонга яп-янги, ичи иссиқ, ўзи ниҳоятда чиройлик куртkани кийдириб қўйишди. Куртка худди унга мўлжаллаб тикилгандек лоплойиқ келди.

– Ёнаржон, бу сенга, эртага мактабингга кийиб борасан, – деди бир амаки.

Ёнар бўлса, атрофида гирдикапалак бўлиб, кўзлари мўлтираб турган укасини кўрсатиб, "Укам Зуннунни ҳам иссиқ кийими йўқ. Совуқ тушиб қолса нима кияди?" – деди.

– Укангни ҳам совуқ қотдириб қўймаймиз. Мана бу чиройлик куртка укангга лойиқ келса керак, – деб, унга ҳам бир куртка кийдириб қўйишди.

– Ака, ака қаранг, худди сизникига ўхшаган. Меникининг чўнтаклари кўп экан. – Зунунжон шундай дея кўзлари қувончдан ёниб, ҳовлида сакраб ўйнай бошлади. Унинг ёнига акаси қўшилди.

Бу етим болаларнинг кичик ҳовлисига катта бахт, катта қувонч кириб келди. Ҳа, болаларнинг кулгисидан сурурлироқ яна нима бор дунёда.

Мустақил Ўзбекистон бугун ўз фарзандларини етим қилиб қўймайди. Уларнинг катта акалари, амакилари, опалари, холалари, қолаверса ўз фуқароларининг меҳрибон Президенти бор.

Мустақиллик байрами куни Юқори Чирчиқ тумани "Оқ овул" жамоа хўжалигига қарашли "Қавардон" қишлоғида истиқомат қилувчи ака-ука Ёнар ва Зунун Усмоновлар хонадонига ташриф буюрган ғамхўрлар – туман "Камолот" жамғармасининг раиси Латифжон Мансуров, туман ижтимоий-таъминот бўлимининг бошлиғи Саломат Назарова, туман хотин-қизлар қўмитаси раисаси, ҳоким муовини Муборак Мирсаидовалар эди.

Шу куни ташкилотчилар тумандаги 20 дан ортиқ хонадонда бўлиб, соҳиблари ва уларнинг фарзандларига, ёрдамга муҳтож фуқароларга саховат кўрсатишди.

Етим-есирлар, ғариблар мискин ва ногиронлар бошини силашлик уларга меҳршафқат кўрсатишлик, Оллоҳга хуш ёқадиган савобли ишлардандир.

Жўра МАҲМУД

«Туркистон» газетаси таҳририяти Ўзбекистон оммавий-ахборот воситаларини демократлаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий фонди ҳамраиси, «Ўзбекистон адабиёти ва санъати» газетаси Бош муҳаррири Аҳмаджон Мелибоевга оналари

БУСАЛИМА МУЛЛА ТЎРАБОЙ қизи

вафоти муносабати билан Аллоҳдан сабр-тоқат тилаб, чуқур таъзия изҳор этади.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ

Навбатчи муҳаррир: Лайло КАРИМОВА

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 136-56-58, 133-95-97; хатлар бўлими — 136-54-64; тижорат бўлими — 133-79-69; ижодкор ёшлар бўлими — 136-54-64; спорт, ҳарбий ватанпарварлик бўлими — 136-58-93, котибият — 136-58-48.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32-уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Дизайн устаси: С.ФАЙЗУЛЛАЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси
Буюртма Г. — 0585.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41
Ҳажми — 2 табоқ Тираж: 11.024
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.
Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти —21.30
1 2 3 4 5 6